

บทที่ 2

หลักการและทฤษฎี

ในการพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์ความเสียหายของเฟือง จะต้องมีความรู้พื้นฐานในเรื่องการวิเคราะห์ความเสียหายของเฟืองและการเขียนโปรแกรม ซึ่งในการเขียนโปรแกรมนี้จะพิจารณาเฉพาะเฟืองฟันตรงกับเฟืองฟันเฉียงของ AGMA ที่มีมุมกดคั่นเท่ากับ 20° เพียงมุมเดียว และเฉพาะเฟืองที่มีฟันลึกเต็มเท่านั้น เนื่องจากเฟืองแต่ละชนิดมีลักษณะที่แตกต่างกันจึงจำเป็นต้องรู้ลักษณะของเฟืองประเภทต่างๆ เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์ความเสียหายที่เกิดขึ้นของเฟือง และในการวิเคราะห์ความเสียหายของเฟืองนั้นต้องใช้ทฤษฎีในการวิเคราะห์คำนวณหาความเสียหายของเฟืองซึ่งจะได้ค่าที่ต้องการออกมา โดยเนื้อหาในบทนี้จะครอบคลุมรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- ประเภทของเฟือง สามารถแบ่งเฟืองได้เป็น 4 ชนิด คือ เฟืองฟันตรง (Spur Gear) เฟืองฟันเฉียง (Helical Gear) เฟืองคอกจอก (Bevel Gear) และเฟืองเกลียวหนอน (Worm Gear)
- ทฤษฎีการวิเคราะห์ความเสียหายของเฟืองฟันตรงและเฟืองฟันเฉียง จากหลักการวิเคราะห์และออกแบบชุดเฟืองของ AGMA จะนำมาใช้เพื่อคำนวณหาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- การพัฒนาโปรแกรม จะกล่าวถึงขั้นตอนพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีระบบซึ่งจะใช้หลักการดังกล่าวมาพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์ความเสียหายของเฟือง

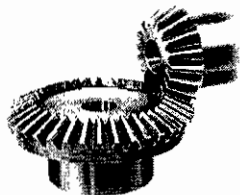
2.1 ประเภทของเฟือง (Types of Gears) [1]

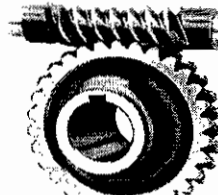
ก.) เฟืองฟันตรง

ข.) เฟืองฟันเฉียง

ค.) เฟืองคอกจอก

ง.) เฟืองเกลียวหนอน

รูปที่ 2.1 ประเภทของเฟือง [1]

2.1.1 เฟืองฟันตรง (Spur Gear) เป็นเฟืองที่มีฟันขนานกับแกนของการหมุน และมักจะใช้ในการส่งอาการหมุนจากเพลาดัวหนึ่งไปยังเพลาดัวหนึ่งที่ขนานกัน ในบรรดาเฟืองประเภทต่างๆ เฟืองตรงเป็นเฟืองซึ่งวิเคราะห์และออกแบบได้ง่ายที่สุด ด้วยเหตุผลนี้จึงได้พัฒนาสมการพื้นฐานของกลศาสตร์เกี่ยวกับการหมุนของเฟืองจากเฟืองฟันตรง

2.1.2 เฟืองฟันเฉียง (Helical Gear) เป็นเฟืองที่มีฟันเอียงทำมุมกับแกนของการหมุน จะสามารถนำเฟืองฟันเฉียงมาประยุกต์ใช้ในลักษณะเดียวกับเฟืองฟันตรง แต่เฟืองฟันเฉียงจะมีเสียงดังน้อยกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการขบกันของฟันเฟืองจะค่อยๆ ขบกันทีละน้อย นอกจากนั้นการที่เฟืองประเภทนี้มีฟันเอียงทำมุมกับแกนการหมุนจึงทำให้เกิด โหลดแรงผลักและ โมเมนต์คู่ควบ ในบางครั้งจึงสามารถใช้เฟืองเฉียงในการส่งอาการหมุนไปยังเพลาคู่ที่ไม่ขนานกันได้

2.1.3 เฟืองคอกจอก (Bevel Gear) เป็นเฟืองที่มีการตัดฟันเฟืองบนพื้นผิวรูปทรงกรวย และมักจะใช้ในการส่งอาการเคลื่อนที่ระหว่างเพลาคู่ที่มีแนวแกนเพลาคัดกัน สำหรับเฟืองคอกจอกแบบฟันสไปรัลหรือฟันแบบก้นหอย (Spiral-tooth bevel gears) จะตัดฟันเฟืองให้ไม่เป็นเส้นตรง แต่จะมีรูปร่างเป็นส่วนโค้งของวงกลม และหากเพลาคู่ของเฟืองคอกจอกอยู่เอียงกัน โดยไม่มีจุดตัดจะเรียกเฟืองคอกจอกแบบฟันสไปรัลชนิดนี้ว่า “Hypoid gears”

2.1.4 เฟืองเกลียวหนอน (Worm Gear) ประกอบด้วยเกลียวหนอน (Worm) และเฟืองหนอน (Worm Gear) ประกอบกันอยู่เป็นชุด ทิศทางการหมุนของเฟืองเกลียวหนอนจะขึ้นอยู่กับฟันของเกลียวหนอนว่ามีเกลียวแบบหมุนซ้ายหรือหมุนขวา นอกจากนั้นชุดเฟืองเกลียวหนอนยังแบ่งออกได้อีก 2 ประเภท คือ เฟืองเกลียวหนอนประเภทที่มีฟันโอบด้านเดียว (Single-enveloping) และเฟืองที่มีฟันโอบ 2 ด้าน (Double-enveloping) โดยปกติมักจะนิยมใช้ชุดเฟืองเกลียวหนอน เมื่ออัตราส่วนความเร็วระหว่างเพลาคู่ทั้งสองมีค่าแตกต่างกันมาก (มากกว่า 3)

2.2 ทฤษฎีการวิเคราะห์ความเสียหายของเฟืองฟันตรงและเฟืองฟันเฉียง [1]

ในการวิเคราะห์หาความเสียหายของเฟืองจำเป็นต้องใช้สมการต่างๆ จากหลักการวิเคราะห์และออกแบบชุดเฟืองของ AGMA เพื่อคำนวณหาความเสียหายที่เกิดขึ้น ในการออกแบบชุดเฟืองของเฟืองฟันตรงและเฟืองฟันเฉียงซึ่งจะใช้หลักการดังกล่าวมาพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์ความเสียหายของเฟือง

AGMA (The American Gear Manufacturer Association) เป็นองค์กรซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และออกแบบชุดเฟือง วิธีการซึ่งองค์กรนี้เผยแพร่จะถูกนำมาใช้ในอเมริกาเพื่อให้ความเข้าใจในเรื่องของความต้านแรงและการสึกหรอ ดังนั้น ซึ่งจะกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์เฟืองของ AGMA วิธีดังกล่าวจะต้องการใช้แผนภูมิและกราฟเป็นจำนวนมาก ซึ่งมาก

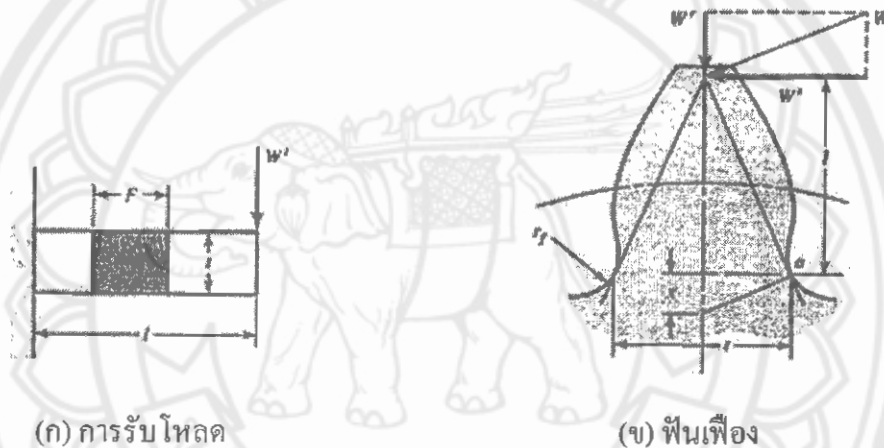
เกินกว่าที่จะกล่าวถึงที่เนื้อหานี้ ดังนั้น ในการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมจะเลือกใช้มุมกดตันเท่ากับ 20° เพียงมุมเดียว และใช้เฉพาะเฟืองที่มีฟันลึกเต็ม เพื่อให้ลดความซับซ้อนในการวิเคราะห์

2.2.1 สมการการค้ำของลูอิส (The Lewis Bending Equation)

Wilfred Lewis ได้เสนอสมการสำหรับหาค่าความเค้นดัดในเฟือง เป็นครั้งแรกในปี 1892 ซึ่งสมการนี้ยังคงใช้เป็นสมการพื้นฐานในการออกแบบเฟืองในปัจจุบัน

รูปที่ 2.2 (ก) แสดงการรับโหลดการค้ำ W' ของฟันเฟืองซึ่งมีพื้นที่หน้าตัด F และ t ยาว l ดังนั้น โมเมนต์ของส่วนค้ำคือ $\frac{I}{c} = \frac{Ft^2}{6}$ และความเค้นดัดคือ

$$\sigma = \frac{M}{I/c} = \frac{6W'tl}{Ft^2} \quad (ก)$$

(ก) การรับ โหลด

(ข) ฟันเฟือง

รูปที่ 2.2 การรับ โหลดการค้ำ W' ของฟันเฟือง [1]

เมื่อพิจารณารูปที่ 2.2 (ข) สมมติว่าความเค้นสูงสุดในฟันเฟืองเกิดขึ้นที่จุด a จากทฤษฎีสามเหลี่ยมคล้าย

$$\frac{t/2}{x} = \frac{l}{t/2} \quad \text{หรือ} \quad x = \frac{t^2}{4l} \quad (ข)$$

$$\text{จัดรูปแบบสมการ (ก) ใหม่จะได้ } \sigma = \frac{6W'tl}{Ft^2} = \frac{W't}{F} \frac{1}{t^2/6l} = \frac{W't}{F} \frac{1}{t^2/4l} \frac{1}{4/6} \quad (ค)$$

เมื่อแทนค่า x จากสมการ (ข) ลงในสมการ (ค) แล้วคูณทั้งเศษและส่วนด้วยค่าพิทช์ (p) จะได้

$$\sigma = \frac{W'tp}{F\left(\frac{2}{3}\right)xp}$$

ถ้ากำหนดให้ $y = 2x/3p$ จะได้

$$\sigma = \frac{W^t}{Fpy} \quad (2.1)$$

สมการนี้เรียกว่า “สมการการตัดของลูอิส” แฟกเตอร์ y เรียกว่าแฟกเตอร์รูปร่าง (Form factor) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับรูปร่างของฟันเฟือง อย่างไรก็ตามในการใช้สมการของลูอิส มักใช้จำนวนพิทช์ในการหาค่าความเค้น ดังนั้นให้แทนค่าระยะพิทช์ (p) ด้วย $P = \pi/p$ และแทนค่า y ด้วย $Y = \pi y$ ในสมการที่ (2.1) จะได้

$$\sigma = \frac{W^t P}{F Y} \quad (2.2)$$

$$\text{เมื่อ } Y = \frac{2xP}{3} \quad (2.3)$$

การใช้ค่า Y ก็เพื่อให้ทราบว่า จะพิจารณาเฉพาะความเค้นดัดที่เกิดขึ้นในฟันเฟือง โดยไม่สนใจการกดที่เกิดจากองค์ประกอบของแรงในแนวรัศมี ค่าแฟกเตอร์ Y ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ค่าแฟกเตอร์รูปร่าง Y สำหรับเฟืองที่มีมุมกดคั่นในแนวตั้งฉาก 20° และฟันลึกเต็ม (full-depth teeth) [1]

Number of Teeth	Y	Number of Teeth	Y
12	0.245	28	0.353
13	0.261	30	0.359
14	0.277	34	0.371
15	0.290	38	0.384
16	0.296	43	0.397
17	0.303	50	0.409
18	0.309	60	0.422
19	0.314	75	0.435
20	0.322	100	0.447
21	0.328	150	0.460
22	0.331	300	0.472
24	0.337	400	0.480
26	0.346	Rack	0.485

การใช้สมการที่ (2.3) แสดงให้เห็นว่าฟันเฟืองจะไม่มีแรงบิด และแรงกระทำสูงสุดจะเกิดขึ้นที่ปลายฟันเฟือง ซึ่งได้ศึกษามาแล้วว่าอัตราส่วนการสัมผัสจะมีค่ามากกว่า 1 อย่างไรก็ตาม จากการทดลองหมุนเฟืองพบว่าโหลดสูงสุดจะเกิดขึ้นที่บริเวณใกล้จุดกึ่งกลางของฟันเฟือง ดังนั้นความเค้นสูงสุดจะเกิดในขณะที่ฟันเฟืองคู่หนึ่งขบกันเต็มที่และฟันเฟืองอีกคู่หนึ่งกำลังจะเคลื่อนตัวเข้ามาสัมผัส

ผลกระทบทางไดนามิก (Dynamic Effect)

เมื่อเฟืองคู่ที่ขบกันหมุนด้วยความเร็วปานกลางถึงความเร็วสูง และเกิดเสียงดัง แสดงว่าเกิดผลกระทบทางไดนามิก ในอดีตได้มีความพยายามที่จะหาสาเหตุที่ทำให้โหลดเพิ่มขึ้นเนื่องจากความเร็วในการหมุนของเฟือง วัสดุที่ใช้ทำเฟือง และความต้านแรง เฟืองเหล่านี้ได้รับการทดสอบโดยการทำลาย ด้วยการเพิ่ม โหลดให้กับเฟืองที่อยู่ฝั่งจกันกระทั่งเฟืองเสียหาย และทดสอบการหมุนด้วยความเร็วในแนวพิทซ์ค่าต่างๆ ตัวอย่างเช่น เฟืองคู่หนึ่งเกิดความเสียหายเมื่อรับ โหลด 500 lbf ในขณะที่ความเร็วเท่ากับศูนย์ ในขณะที่จะรับ โหลดได้เพียง 250 lbf เมื่อหมุนด้วยความเร็ว V แสดงว่าแฟกเตอร์ความเร็ว (velocity factor - K_v) จะมีค่าเท่ากับ 2 ดังนั้น ถ้าเฟืองที่เหมือนกันนี้หมุนด้วยเร็วในแนวพิทซ์เท่ากับ V เราจะสามารถสันนิษฐานได้ว่าโหลดจะมีค่าเท่ากับ 2 เท่าของโหลดในแนวสัมผัสหรือโหลดส่งกำลัง

AGMA ได้กำหนดมาตรฐาน ANSI/AGMA 2110 - C95 และ 2101 - C95 เพื่อแจ้งเตือนให้วิศวกรผู้ออกแบบใช้ค่าไดนามิกแฟกเตอร์ K_v ในการออกแบบเฟือง

ในศตวรรษที่ 19 Carl G. Barth ได้แสดงค่าแฟกเตอร์ความเร็วตามมาตรฐานของ AGMA ดังนี้

$$K_v = \frac{600+V}{600} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองเหล็กหล่อ} \quad (2.4ก)$$

$$K_v = \frac{1200+V}{1200} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองตัดมิลลิ่ง} \quad (2.4ข)$$

เมื่อ V คือความเร็วในแนวพิทซ์ มีหน่วยเป็นฟุตต่อนาที เนื่องจากในขณะนั้นยังคงคิดว่าโปรไฟล์ของฟันเฟืองเป็นส่วนโค้งคล้ายส่วนของวงกลม (cycloid) ไม่ใช่โค้งอินโวลูท (involute) สมการนี้จึงมีความเป็นไปได้ และเรียกสมการที่ (2.4ก) นี้ว่าสมการของบาร์ท (Barth equation) หลังจากนั้น AGMA ได้เพิ่มค่าแฟกเตอร์ความเร็ว คือ

$$K_v = \frac{50+\sqrt{V}}{50} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองตัดฮ็อบบ์บิ่งหรือตัดไส} \quad (2.5ก)$$

$$K_v = \sqrt{\frac{78+\sqrt{V}}{78}} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองเจียรนัย} \quad (2.5ข)$$

สำหรับหน่วย SI เมื่อ V มีหน่วยเป็นเมตรต่อวินาที สมการ (2.4ก) ถึงสมการที่ (2.5ข) สามารถเขียนได้ดังนี้

$$K_v = \frac{3.05+V}{3.05} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองเหล็กหล่อ} \quad (2.6ก)$$

$$K_v = \frac{6.1+V}{6.1} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองตัดมิลลิ่ง} \quad (2.6ข)$$

$$K_v = \frac{3.56+\sqrt{V}}{3.56} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองตัดช็อบบิงหรือตัดไส} \quad (2.6ค)$$

$$K_v = \sqrt{\frac{5.56+\sqrt{V}}{5.56}} \quad \text{สำหรับฟันเฟืองเจียรนัย} \quad (2.6ง)$$

เมื่อเพิ่มแฟกเตอร์ความเร็วเข้าไปในสมการที่ (2.2) จะได้

$$\sigma = \frac{K_v W^t P}{F Y} \quad (2.7)$$

สำหรับสมการความเค้นในระบบเมตริกซ์ จะได้

$$\sigma = \frac{K_v W^t}{F m Y} \quad (2.8)$$

เมื่อทั้งความกว้างของหน้าฟัน F และ โมดูล m มีหน่วยเป็นมิลลิเมตร และถ้าองค์ประกอบของโหลดในแนวสัมผัสมีหน่วยเป็นนิวตัน (N) ความเค้นดัดที่คำนวณได้จากสมการนี้จะมีหน่วยเป็นเมกะปาสคาล (M Pa)

ตามกฎโดยทั่วไปของเฟืองฟันตรง ความกว้างหน้าฟันควรมีขนาดเป็น 3 – 5 เท่าของระยะพิทช์ (p) สมการที่ (2.7) และ (2.8) นับว่ามีความสำคัญ เพราะสมการเหล่านี้เป็นสมการพื้นฐานที่ AGMA ใช้ในการคำนวณหาความสามารถในการขับเฟืองและขนาดของเฟือง โดยที่ยังไม่คิดอายุการใช้งานและความน่าเชื่อถือ

2.2.2 ความทนทานของผิวพื้นเฟือง (Surface Durability)

ในหัวข้อนี้จะสนใจในเรื่องของความเสียหายที่เกิดขึ้นบนผิวพื้นเฟืองซึ่งเกิดจากการสึกหรอ และการเกิดความเสียหายที่พื้น (pitting) ซึ่งเป็นความเสียหายการล้าเฉพาะแห่งบนผิวพื้นที่เกิดจากความเค้นกระทำซ้ำบนจุดที่ผิวพื้นในแนวสัมผัสสูงกว่าบริเวณอื่น หรือความเสียหายที่เกิดจากขาดการหล่อลื่นที่เหมาะสมที่เรียกว่า “สกอริง (scoring)” และยังมี ความเสียหายที่เกิดจากการมีวัสดุแปลกปลอมเข้าไปอยู่บริเวณหน้าสัมผัสของผิวพื้นทำให้เกิดรอยถลอก

ในการหาความเค้นสัมผัสของทรงกระบอก 2 ลูกกอดัดติดกัน อาจจะหาได้จากสมการ พื้นฐาน

$$P_{max} = \frac{2F}{\pi bl} \quad (2.9)$$

เมื่อ P_{max} = ความดันสูงสุดซึ่งเกิดบนหน้าสัมผัส, F = แรงที่กดให้ทรงกระบอกทั้งคู่ติดอยู่ด้วยกัน, l = ความยาวของทรงกระบอก และ b = ครึ่งความกว้าง (half - width) ซึ่งหาได้จาก

$$b = \left\{ \frac{2F \left[\frac{(1-\nu_1^2)/E_1}{(1/d_1)} + \frac{(1-\nu_2^2)/E_2}{(1/d_2)} \right]}{\pi l} \right\}^{1/2} \quad (2.10)$$

เมื่อ ν_1, ν_2, E_1, E_2 คือคุณสมบัติความยืดหยุ่นของวัสดุที่ใช้ทำทรงกระบอก และ d_1, d_2 คือขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงกระบอก ในการนำความสัมพัทธ์นี้ไปใช้ในเรื่องของพื้นเฟือง เราจะแทนค่า F ด้วย $W^t / \cos \phi$ แทนค่า d ด้วย $2r$ และแทนค่า l ด้วยความกว้างหน้าพื้น F เมื่อนำค่า b ไปแทนสมการ (ก) และเปลี่ยนค่า P_{max} ให้เป็นความเค้นกดในแนวสัมผัส (Surface compressive stress - σ_c) จะได้

$$\sigma_c^2 = \frac{W^t}{\pi F \cos \phi} \frac{(1/r_1) + (1/r_2)}{\left[\frac{(1-\nu_1^2)/E_1}{(1/d_1)} + \frac{(1-\nu_2^2)/E_2}{(1/d_2)} \right]} \quad (2.11)$$

หมายเหตุ AGMA ใช้สัญลักษณ์ μ สำหรับค่าอัตราส่วนปัวส์ซอง แทนสัญลักษณ์ ν ซึ่งใช้ในที่นี่ เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการสึกหรอจะเริ่มเกิดขึ้นบริเวณแนวพิทซ์ รัศมีความโค้งของโปรไฟล์พื้นเฟืองที่จุดพิทซ์คือ

$$r_1 = \frac{d_p \sin \phi}{2} \quad r_2 = \frac{d_G \sin \phi}{2} \quad (2.12)$$

ให้สังเกตว่าเทอมหลังในตัวหารของสมการที่ (2.11) จะมีค่าคุณสมบัติความยืดหยุ่นของพีเนี่ยน 2 ค่า และคุณสมบัติความยืดหยุ่นของเฟือง 2 ค่า ซึ่งจะแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อให้สร้างตารางรูปทั่วไปได้ AGMA จึงนิยามค่าต่างๆ เหล่านี้เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่น (elastic coefficient - C_p) โดย

$$C_p = \left[\frac{1}{\pi \left(\frac{1-v_p^2}{E_p} + \frac{1-v_g^2}{E_g} \right)} \right]^{1/2} \quad (2.13)$$

เมื่อเพิ่มค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่น C_p และแฟกเตอร์ความเร็ว K_v เข้าไปในสมการที่ (2.11) จะได้

$$\sigma_c = -C_p \left[\frac{K_v W^t}{F \cos \phi} \left(\frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} \right) \right]^{1/2} \quad (2.14)$$

การที่สมการนี้มีเครื่องหมายเป็นลบ แสดงให้เห็นว่าเป็นความเค้นกด (Compression Stress)

2.2.3 สมการความเค้นของ AGMA (AGMA Stress Equations)

มีสมการความเค้นพื้นฐาน 2 สมการ ที่ถูกนำมาใช้ในวิธีการของ AGMA คือ สมการความเค้นดัดและสมการความเค้นสัมผัส ความเค้นเหล่านี้ AGMA ตั้งชื่อว่า “หมายเลขความเค้น (Stress number) ” โดยใช้ตัวอักษร s ตัวพิมพ์เล็ก แทนตัวอักษรกรีก σ ที่เราใช้ในรายงานการวิจัยครั้งนี้ โดยสมการพื้นฐานสำหรับความเค้นดัด (bending stress) คือ

$$\sigma = \begin{cases} w' K_o K_v K_s \frac{P_d K_m K_B}{F Y_J} & \text{(U.S. coutomary unit)} \\ w' K_o K_v K_s \frac{1}{b m_i} \frac{K_H K_B}{Y_J} & \text{(SI unit)} \end{cases} \quad (2.15)$$

- เมื่อ W_t = โหลดในแนวสัมผัสที่ส่งกำลัง, lbf (N)
 K_o = แฟกเตอร์แก้ไขโหลดเกินกำลัง (Overload Factor)
 K_v = ไดนามิกแฟกเตอร์ (Dynamic Factor)
 K_s = แฟกเตอร์แก้ไขขนาด (Size Factor)
 P_d = จำนวนพิทซ์

F = ความกว้างหน้าฟัน, in (mm)

K_m = แฟกเตอร์การกระจายของโหลด

K_B = แฟกเตอร์ขอบความหนา (rim – thickness Factor)

J = แฟกเตอร์รูปทรงเรขาคณิต ซึ่งรวมความเค้นหนาแน่นที่เว้าโคนฟันไว้

และสมการพื้นฐานของความเค้นสัมผัส (contact stress) คือ

$$\sigma_c = \begin{cases} C_p \sqrt{W^t K_o K_v K_s \frac{K_m C_f}{d_p F I}} & \text{(U.S. coutomary unit)} \\ Z_E \sqrt{W^t K_o K_v K_s \frac{K_H Z_R}{d_{wb} Z_I}} & \text{(SI unit)} \end{cases} \quad (2.16)$$

เมื่อ $C_p(Z_E)$ = สัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่น, $\sqrt{\text{lb}/\text{in}^2}$ ($\sqrt{\text{N}/\text{mm}^2}$)

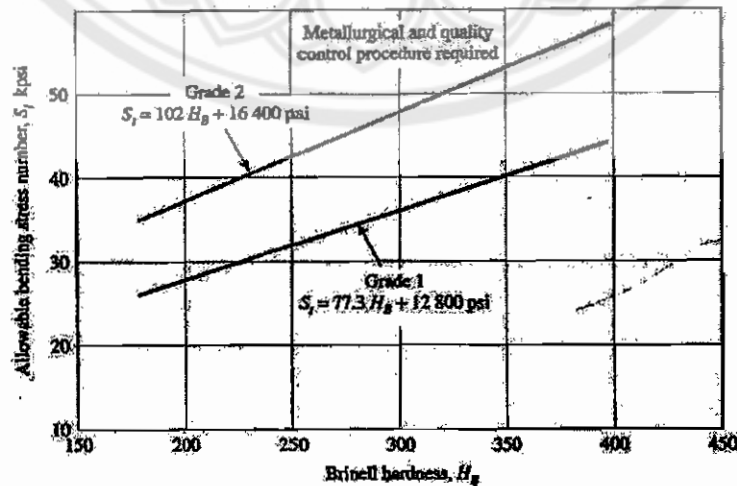
$C_f(Z_R)$ = แฟกเตอร์สภาพพื้นผิวของฟันเฟือง

$d_p(d_{wb})$ = เส้นผ่านศูนย์กลางพิทซ์ของพีเนียน, in (mm)

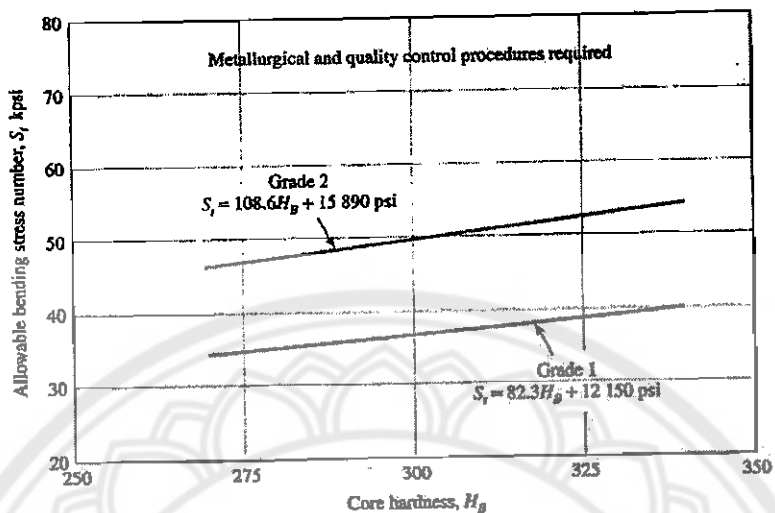
$I(Z)$ = แฟกเตอร์รูปทรงเรขาคณิตสำหรับความต้านทาน Pitting

2.2.4 สมการความต้านแรงของ AGMA

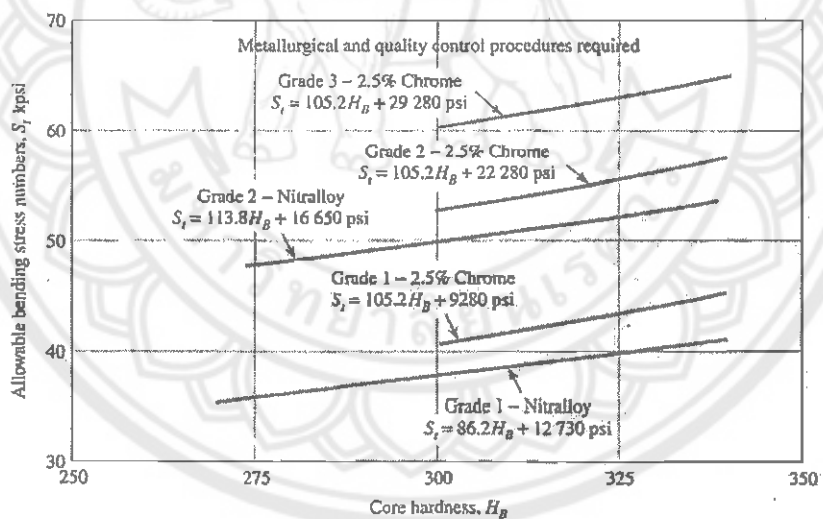
AGMA จะใช้คำว่าความเค้นที่ยอมรับได้ (allowable stress number) แทนความหมายของความต้านทานแรง โดยใช้สัญลักษณ์ S_n และใช้สัญลักษณ์ S , แทนความต้านทานแรงคัดของ AGMA ซึ่งหาได้จากรูปที่ 2.3, 2.4 และ 2.5 และจากตารางที่ 2.2, 2.3 นอกจากนั้นความต้านทานแรงของ AGMA จึงควรใช้เฉพาะในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเฟืองเท่านั้น

รูปที่ 2.3 ความต้านทานแรงของเฟืองเหล็กกล้า through-hardened steel [1]

รูปที่ 2.4 ความต้านทานแรงของเฟืองเหล็กกล้า AISI 4140 และ AISI 4340 [1]

รูปที่ 2.5 ความต้านแรงสำหรับเฟือง nitriding steel [1]

ตารางที่ 2.2 ความต้านแรงค้ดกระทำซ้ำ S_t สำหรับเฟืองเหล็กกล้าที่ 10^7 รอบ และความน่าเชื่อถือ 0.99

Source : ANSI/AGMA 2001-C95 [1]

Material Designation	Heat Treatment	Minimum Surface Hardness	Allowable Bending Stress Number S_t , psi		
			Grade 1	Grade 2	Grade 3
Steel	Through-hardened	See Fig. 2.3	See Fig. 2.3	See Fig. 2.3	-
	Flame or induction hardened with type A pattern	See Table 8*	45,000	55,000	-
	Flame or induction hardened with type B pattern	See Table 8*	22,000	22,000	-
	Carburized and hardened	See Table 9*	55,000	65,000 or 70,000	75,000
	Nitrided (through-hardened steels)	83.5 HR15N	See Fig. 2.4	See Fig. 2.4	-
Nitalloy 135M, Nitalloy N, and 2.5% chrome (no aluminum)	Nitrided	87.5 HR15N	See Fig. 2.5	See Fig. 2.5	See Fig. 2.5

ตารางที่ 2.3 ความต้านแรงค้ดกระทำซ้ำ S , สำหรับเฟืองเหล็กหล่อและบรอนซ์ที่ 10^7 รอบ และความน่าเชื่อถือ 0.99 Source : ANSI/AGMA 2001-C95 [1]

Material	Material Designation	Heat Treatment	Typical Minimum Surface Hardness	Allowable Bending Stress Number S_t , psi
ASTM A48 gray cast iron	Class 20	As cast	-	5,000
	Class 30	As cast	174 HB	8,500
	Class 40	As cast	201 HB	13,000
ASTM A536 ductile (nodular) Iron	Grade 60-40-18	Annealed	140 HB	22,000-33,000
	Grade 80-55-06	Quenched and tempered	179 HB	22,000-33,000
	Grade 100-70-03	Quenched and tempered	229 HB	27,000-40,000
	Grade 120-90-02	Quenched and tempered	269 HB	31,000-44,000
Bronze		Sand cast	Minimum tensile strengths 40,000 psi	5,700
	ASTM B-148 Alloy 954	Heat treated	Minimum tensile strengths 90,000 psi	23,600

ในวิธีการของ AGMA ค่าความต้านแรงจะถูกปรับปรุงโดยแฟกเตอร์ต่าง ๆ ที่ทำให้ความต้านแรงค้ดและความต้านแรงที่ผิวสัมผัสมีขีดจำกัดมากขึ้น ถ้าใช้สัญลักษณ์ σ_{all} แทนความเค้นค้ดที่ยอมรับได้ และใช้ $\sigma_{c,all}$ แทนความเค้นสัมผัสที่ยอมรับได้ จะสามารถเขียนสมการความเค้นค้ดที่ยอมรับได้ของ AGMA ได้คือ

$$\sigma_{all} = \begin{cases} \frac{S_t Y_N}{S_F K_T K_R} & \text{(U.S. customary unit)} \\ \frac{\sigma_{FP} Y_N}{S_F Y_\theta Y_Z} & \text{(SI unit)} \end{cases} \quad (2.17)$$

เมื่อ $S_t(\sigma_{FP})$ = ความต้านทานแรงค้ดของ AGMA, lbf/in² (N/mm²)

Y_N = แฟกเตอร์แก้งรอบการรับความเค้นค้ด

$K_T(Y_\theta)$ = แฟกเตอร์แก้อุณหภูมิ

$K_R(Y_Z)$ = แฟกเตอร์ความน่าเชื่อถือ

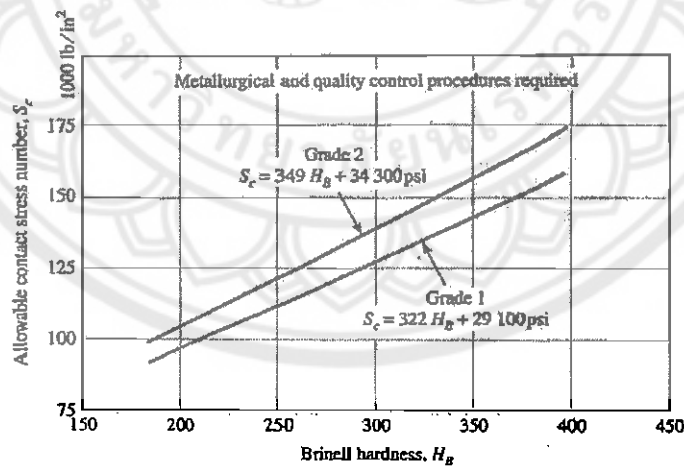
S_F = แฟกเตอร์ความปลอดภัยของ AGMA, อัตราส่วนความเค้น

สมการความเค้นสัมผัสที่ยอมรับได้ $\sigma_{C,all}$ คือ

$$\sigma_{C,all} = \begin{cases} \frac{S_c Z_N C_H}{S_H K_T K_R} & \text{(U.S. customary unit)} \\ \frac{\sigma_{HP} Z_N Z_W}{S_H Y_\theta Y_Z} & \text{(SI unit)} \end{cases} \quad (2.18)$$

- เมื่อ $S_c(\sigma_{HP})$ = ความต้านทานแรงที่ผิวสัมผัสของ AGMA, lbf/in² (N/mm²)
- Z_N = แฟกเตอร์แกว่งรอบการรับความเค้นดัด
- $C_H(Z_W)$ = แฟกเตอร์อัตราส่วนความแข็งสำหรับ Pitting
- $K_T(Y_\theta)$ = แฟกเตอร์แกว่งมุม
- $K_R(Y_Z)$ = แฟกเตอร์ความน่าเชื่อถือ
- S_H = แฟกเตอร์ความปลอดภัยของ AGMA, อัตราส่วนความเค้น

ค่าความต้านทานแรงที่ผิวสัมผัสของ AGMA ที่ใช้สัญลักษณ์ S_c หาได้จากรูปที่ 2.6 และตารางที่ 2.4 ถึง 2.6

รูปที่ 2.6 ความต้านทานการสัมผัสสำหรับเฟืองเหล็กกล้าที่ 10⁷ รอบ และความน่าเชื่อถือ 0.99 [1]

ตารางที่ 2.4 อุณหภูมิที่ใช้ในการทำ Nitriding และค่าความแข็ง [1]

Steel	Temperature before nitriding, °F	Nitriding, °F	Hardness, Rockwell C Scale	
			Case	Core
Nitralloy 135*	1,150	975	62-65	30-35
Nitralloy 135M	1,150	975	62-65	32-36
Nitralloy M	1,000	975	62-65	40-44
AISI 4340	1,100	975	48-53	27-35
AISI 4140	1,100	975	49-54	27-35
3I Cr Ma V9	1,100	975	58-62	27-33

ตารางที่ 2.5 ความต้านทานแรงสัมผัสกระทำซ้ำ สำหรับเฟืองเหล็กกล้าที่ 10^7 รอบ และความนำเชื้อคือ 0.99 [1]

Material Designation	Heat Treatment	Minimum Surface Hardness	Allowable Contact Stress Number, S_c , psi		
			Grade 1	Grade 2	Grade 3
Steel	Through-hardened	See Fig. 2.6	See Fig. 2.6	See Fig. 2.6	-
	Flame or induction hardened	50 HRC	170,000	190,000	-
		54 HRC	175,000	195,000	-
	Carburized and hardened	See Table 9*	180,000	225,000	275,000
	Nitrided (through- hardened steels)	83.5 HR15N	150,000	163,000	175,000
84.5 HR15N		155,000	168,000	180,000	
2.5% chrome (no aluminum)	Nitrided	87.5 HR15N	155,000	172,000	180,000
Nitralloy 135M	Nitrided	90.0 HR15N	170,000	183,000	195,000
Nitralloy N	Nitrided	90.0 HR15N	172,000	188,000	205,000
2.5% chrome (no aluminum)	Nitrided	90.0 HR15N	176,000	196,000	216,000

ตารางที่ 2.6 ความต้านทานแรงสัมผัสกระทำซ้ำ S_c สำหรับเฟืองเหล็กหล่อและบรอนซ์ที่ 10^7 รอบ และความน่าเชื่อถือ 0.99 [1]

Material	Material Designation	Heat Treatment	Typical Minimum Surface Hardness	Allowable Contact Stress Number S_c , psi
ASTM A48 gray cast iron	Class 20	As cast	-	50,000- 60,000
	Class 30	As cast	174 HB	65,000-75,000
	Class 40	As cast	201 HB	75,000-85,000
ASTM A536 ductile (nodular) Iron	Grade 60-40-18	Annealed	140 HB	77,000-92,000
	Grade 80-55-06	Quenched and tempered	179 HB	77,000-92,000
	Grade 100-70-03	Quenched and tempered	229 HB	92,000- 112,000
	Grade 120-90-02	Quenched and tempered	269 HB	103,000-126,000
Bronze	-	Sand cast	Minimum tensile strengths 40,000 psi	30,000
	ASTM B-148 Alloy 954	Heat treated	Minimum tensile strengths 90,000 psi	65,000

เมื่อโหลดกระทำซ้ำเกิดขึ้นกับเฟืองที่ไม่ได้ทำงาน AGMA แนะนำให้ใช้ค่า S_c เพียง 70% ซึ่งอัตราส่วนเทียบได้กับ $1/0.70 = 1.43$ เท่ากับค่า k_s

2.2.5 แฟกเตอร์รูปทรงเรขาคณิต I และ J

จากการที่ได้เห็นมาแล้วว่าแฟกเตอร์ Y ในสมการของลูอิสจะเป็นผลกระทบจากรูปร่างของฟันเฟือง สมการของ AGMA ได้กำหนดให้ใช้แฟกเตอร์ I และ J ในวัตถุประสงค์เดียวกัน แต่จะมีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งค่า I และ J จะขึ้นอยู่กับอัตราส่วนหน้าสัมผัส (face - contact ratio - m_f) ซึ่ง

$$m_f = F/p_x \quad (2.19)$$

สำหรับเฟืองฟันตรง $m_f = 0$ และเฟืองฟันเฉียงที่มีอัตราส่วนหน้าสัมผัสต่ำ (Low - contact ratio ; LCR) จะหมายถึง $m_f \leq 1$ ซึ่งจะมีมุมยึดเกาะน้อย หรือมีความกว้างของหน้าฟันน้อย หรือทั้ง

2 อย่าง เพื่อลักษณะนี้จะทำให้เกิดเสียงดังที่ไม่แตกต่างจากเฟืองฟันตรงมากนัก จึงยังไม่พิจารณาในที่นี้ ดังนั้น ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะเฟืองตรงที่มีค่า $m_f = 0$ และเฟืองเฉียงที่มีค่า $m_f > 1$

แฟกเตอร์เรขาคณิตของความต้านทานแรงดัด (J)

AGMA ได้กำหนดแฟกเตอร์ J โดยรวมแฟกเตอร์ความเค้นหนาแน่นล้า (fatigue stress concentration factor - K_f) และผลของอัตราส่วนช่วยกันรับโหลด (load - sharing ratio - m_N) ไว้ด้วยกัน ซึ่ง

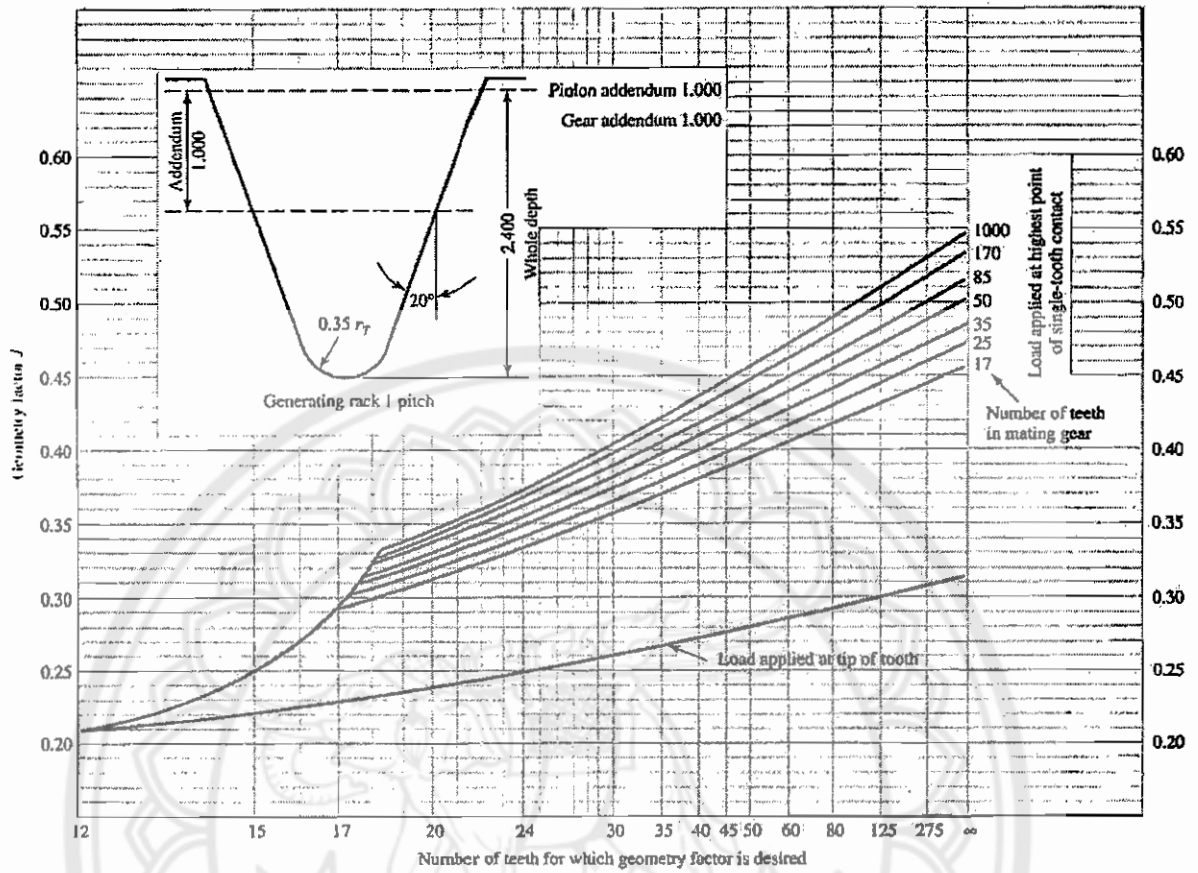
$$J = \frac{Y}{K_f m_N} \quad (2.20)$$

ให้สังเกตว่าค่า Y ในสมการที่ (2.20) ไม่ใช่แฟกเตอร์ของสมการลูอิสโดยสิ้นเชิง แต่จะหาได้จากโครงสร้างของโปรไฟล์ฟันเฟืองในระนาบตั้งฉาก และอยู่บนพื้นฐานของจุดสูงสุดที่หน้าฟันเฟืองคู่หนึ่งสัมผัสกันตามแนวสัมผัส m_p , อัตราส่วนการสัมผัสของหน้าฟัน m_p , ผลที่เกิดจากการปรับปรุงโปรไฟล์ และการหลุดตัวของฟันเฟืองสำหรับเฟืองตรง $m_N = 1$ และสำหรับเฟืองฟันเฉียงที่มีอัตราส่วนการสัมผัสของหน้าฟัน $m_f > 2.0$ จะหาค่า m_N ได้จาก

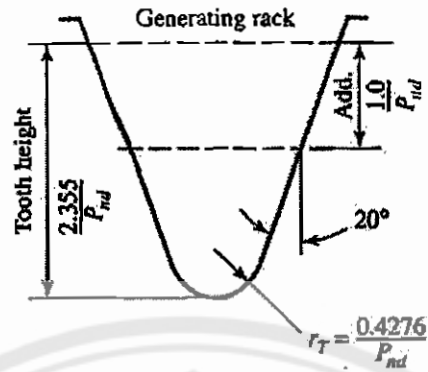
$$m_N = \frac{p_N}{0.95Z} \quad (2.21)$$

เมื่อ p_r คือระยะพิทธีฐาน และ Z คือความยาวของแนวการกระทำในระนาบการสัมผัส ให้ใช้รูปที่ 2.7 ในการหาค่า J สำหรับเฟืองฟันตรงที่มีมุมกดคั่น 20° และมีอัตราส่วนการสัมผัสหน้าฟัน $m_f > 2.0$

รูปที่ 2.7 แฟกเตอร์ J สำหรับเฟืองฟันตรง (Source : ANSI/AGMA 218.01.) [1]

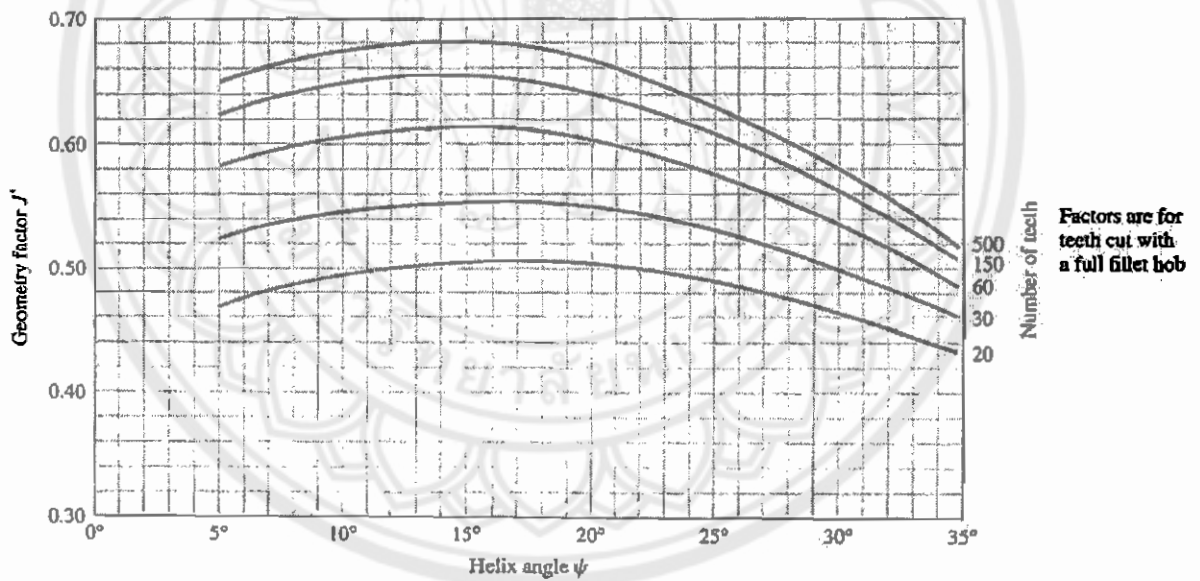

(ก) ฟันเฟืองฟันเฉียง

$$m_N = \frac{P_N}{0.95Z}$$

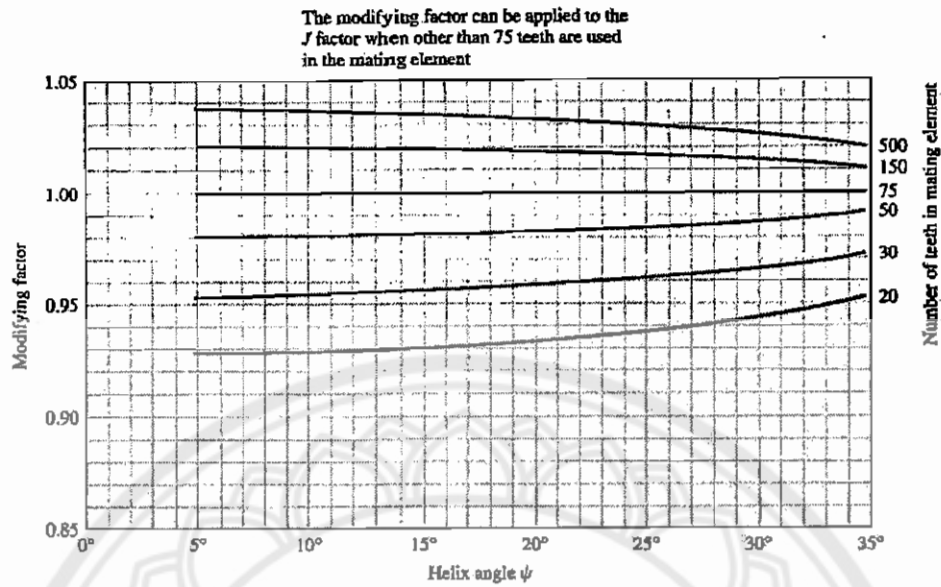
Value for Z is for an element of indicated numbers of teeth and a 75-tooth mate

Normal tooth thickness of pinion and gear tooth each reduced 0.024 in to provide 0.048 in total backlash for one normal diametral pitch

(ข) แฟกเตอร์ J' สำหรับเฟืองฟันเฉียง

รูปที่ 2.8 แฟกเตอร์ J' สำหรับเฟืองฟันเฉียง (Source : ANSI/AGMA 218.01.) [1]

รูปที่ 2.9 ตัวคูณแฟกเตอร์ J' สำหรับใช้ร่วมกับรูปที่ 2.8 ในการหาค่าแฟกเตอร์ J [1]

แฟกเตอร์เรขาคณิตของความต้านทานแรงที่ผิวสัมผัส (I)

$$\frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} = \frac{2}{\sin\phi_t} \left(\frac{1}{d_p} + \frac{1}{d_g} \right) \quad (2.22ก)$$

ถ้ากำหนดให้อัตราส่วนความเร็ว $m_G = N_g/N_p = d_g/d_p$ จะเขียนสมการ (2.22ก) ได้เป็น

$$\frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} = \frac{2}{d_p \sin\phi_t} \left(\frac{m_G + 1}{m_G} \right) \quad (2.22ข)$$

แทนค่าสมการ (2.22ข) ลงในผลบวกของสมการที่ (2.14)

$$\sigma_c = -\sigma_c = C_p \left[\frac{K_v W^t}{d_p F} \frac{1}{\frac{\cos\phi_t \sin\phi_t}{2} \frac{m_G}{m_G + 1}} \right] \quad (2.22ค)$$

แทนค่าสมการเรขาคณิต I สำหรับเฟืองที่มีฟันเฟืองภายนอกและเฟืองฟันเฉียงคือตัวหารของเทอมที่สองในวงเล็บใหญ่ของสมการ (2.22ค) เมื่อเพิ่มค่าอัตราส่วนช่วยกันรับโหลด m_N เข้าไปจะได้สมการหาแฟกเตอร์เรขาคณิต I ดังนี้

$$I = \begin{cases} \frac{\cos\phi_t \sin\phi_t}{2m_N} \frac{m_G}{m_G+1}, & \text{สำหรับเฟืองที่มีฟันภายนอก} \\ \frac{\cos\phi_t \sin\phi_t}{2m_N} \frac{m_G}{m_G-1}, & \text{สำหรับเฟืองที่มีฟันภายใน} \end{cases} \quad (2.23)$$

สำหรับเฟืองฟันตรง $m_N = 1$ และในการแก้สมการที่ (2.21) จะใช้ .

$$p_z = p_n \cos\phi_n \quad (2.24)$$

เมื่อ p_n คือวงกลมพิทซ์ในแนวตั้งฉาก และถ้าไม่ทราบโครงสร้างโปรไฟล์ของฟันเฟือง จะสามารถหาค่า Z สำหรับใช้ในสมการที่ (2.21) ได้จาก

$$Z = \left[(r_p + a)^2 - r_{bP}^2 \right]^{1/2} + \left[(r_G + a)^2 - r_{bP}^2 \right]^{1/2} - (r_p + r_G) \sin\phi_t \quad (2.25)$$

เมื่อ r_p และ r_G คือรัศมีพิทซ์ r_{bP} และ r_{bG} รัศมีวงกลมฐานของพินิออน (pinion) และเฟือง โดยรัศมีวงกลมฐาน คือ

$$r_b = r \cos\phi \quad (2.26)$$

ในการใช้สมการที่ (2.25) มีข้อควรระมัดระวัง คือ โปรไฟล์ของคู่ฟันเฟืองจะไม่ขบกัน ต่ำกว่าวงกลมฐาน ดังนั้น ถ้าค่าในเทอมแรกหรือเทอมแรกบวกเทอมที่สองมีค่ามากกว่าค่าในเทอมที่สาม ให้ใช้ค่าในเทอมที่สาม นอกจากนั้นในบางกรณีการขบกันของฟันเฟืองที่อยู่นอกรัศมีอาจจะมีระยะน้อยกว่า $r + a$ เช่น กรณีที่มีการตัดปลายฟันให้โค้งมน ดังนั้น ในกรณีนี้ให้ใช้ค่าระยะที่อยู่นอกรัศมีไม่ใช่ $r + a$

2.2.6 สัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่น (Elastic Coefficient), C_p

สามารถคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นได้โดยตรงจากสมการที่ (2.13) หรือใช้ตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 สัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่น $C_p (Z_E)$, ในหน่วย $\sqrt{\text{psi}}$ ($\sqrt{\text{MPa}}$) Source : AGMA 218.01 [1]

Pinion Material	Pinion Modulus of Elasticity E_p Psi (MPa)*	Gear Material and Modulus Of Elasticity E_G , Lbf/in ² (MPa)*					
		Steel	Malleable Iron	Nodular Iron	Cast Iron	Aluminum Bronze	Tin Bronze
		30×10^6 (2×10^5)	25×10^6 (1.7×10^5)	24×10^6 (1.7×10^5)	22×10^6 (1.5×10^5)	17.5×10^6 (1.2×10^5)	16×10^6 (1.1×10^5)
Steel	30×10^6 (2×10^5)	2,300 (191)	2,180 (181)	2,160 (179)	2,100 (174)	1,950 (162)	1,900 (158)
Malleable iron	25×10^6 (1.7×10^5)	2,180 (181)	2,090 (174)	2,070 (172)	2,020 (168)	1,900 (158)	1,850 (154)
Nodular iron	24×10^6 (1.7×10^5)	2,160 (179)	2,070 (172)	2,050 (170)	2,000 (166)	1,880 (156)	1,830 (152)
Cast iron	22×10^6 (1.5×10^5)	2,100 (174)	2,020 (168)	2,000 (166)	1,960 (163)	1,850 (154)	1,800 (149)
Aluminum bronze	17.5×10^6 (1.2×10^5)	1,950 (162)	1,900 (158)	1,880 (156)	1,850 (154)	1,750 (145)	1,700 (141)
Tin bronze	16×10^6 (1.1×10^5)	1,900 (158)	1,850 (154)	1,850 (152)	1,800 (149)	1,700 (141)	1,650 (137)

2.2.7 ไดนามิกแฟกเตอร์ (Dynamic Factor), K_v

ไดนามิกแฟกเตอร์เป็นค่าที่ใช้สำหรับแก้ไขความไม่เที่ยงตรงเนื่องจากการผลิตฟันเฟือง และการขบกันของฟันเฟือง ในการส่งกำลังจะวัดจากความเร็วเชิงมุมของคู่เฟืองที่ขบกัน ซึ่งความคลาดเคลื่อนในการส่งกำลัง (Transmission error) จะเป็นผลจากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ความไม่เที่ยงตรงในการผลิต ซึ่งประกอบด้วยความคลาดเคลื่อนของช่องว่างระหว่างฟันและรูปร่างของฟัน
- ความเร็วในแนวพิทช์ และความเร็วรอบในการหมุน
- การสึกหรอ และการเปลี่ยนแปลงรูปร่างอย่างถาวรของส่วนที่สัมผัสกันของคู่ฟันเฟือง
- เพลาเฟืองไม่ได้ศูนย์ หรือเกิดการทูดตัว ไม่มีสมดุลทางไดนามิก
- แรงเสียดทานที่ฟันเฟือง

การควบคุมผลกระทบต่างๆ เหล่านี้ AGMA ได้กำหนดชุดของหมายเลขควบคุมคุณภาพ (quality – control numbers) เพื่อระบุค่าผิดพลาดที่ยอมรับได้สำหรับเฟืองขนาดต่างๆ โดยเฟือง

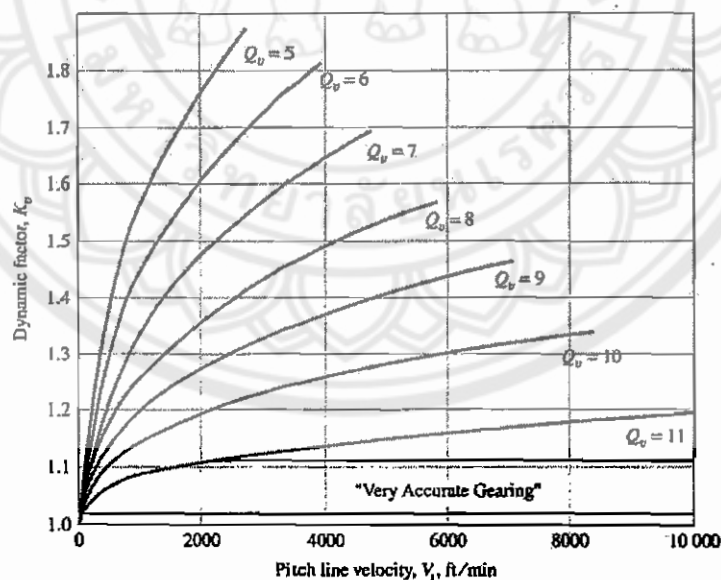
ที่ผลิตขึ้นเพื่อการค้าจะต้องมีคุณภาพอยู่ในระดับ 3-7 ส่วนคุณภาพในระดับที่ 8-12 จะถือว่าเป็นเฟืองที่มีความเที่ยงตรงสูง นอกจากนั้น AGMA ยังได้กำหนดชุดหมายเลขแสดงระดับความเที่ยงตรงในการส่งกำลัง (transmission accuracy - level number - Q_v) โดยมีระดับความเที่ยงตรงในลักษณะเดียวกับหมายเลขควบคุมคุณภาพ เมื่อ $A = 50 + 56(1-B)$ และ $B = 0.25(12-Q_v)^{2/3}$ สมการต่อไปนี้จะใช้ในการหาไดนามิกแฟกเตอร์บนพื้นฐานของหมายเลข Q_v

$$K_v = \begin{cases} \left(\frac{A+\sqrt{V}}{A}\right)^B & , V \text{ มีหน่วยเป็น ft/min} \\ \left(\frac{A+\sqrt{200V}}{A}\right)^B & , V \text{ มีหน่วยเป็น m/s} \end{cases} \quad (2.27)$$

และความเร็วสูงสุดที่จุดสุดท้ายของเส้นโค้ง Q_v คือ

$$(V_t)_{max} = \begin{cases} [A + (Q_v - 3)]^2 & \text{ft/min} \\ \frac{[A + (Q_v - 3)]^2}{200} & \text{m/s} \end{cases} \quad (2.28)$$

รูปที่ 2.10 คือกราฟของไดนามิกแฟกเตอร์ K_v เป็นฟังก์ชันของความเร็วในแนวพิทซ์

รูปที่ 2.10 ไดนามิกแฟกเตอร์ K_v ซึ่งหาจากสมการที่ (2.27)

และมีจุดสิ้นสุดที่หาได้จากสมการที่ (2.28) [1]

2.2.8 แฟกเตอร์แก้โหลดเกินกำลัง (Overload Factor), K_o

1.4524366

แฟกเตอร์แก้โหลดเกินกำลังเป็นค่าที่กำหนดขึ้นมาเพื่อยอมให้โหลดที่กระทำจากภายนอกทั้งหมดมีค่ามากกว่าโหลดระบุในแนวสัมผัส ในบางครั้งจะเรียกแฟกเตอร์แก้โหลดเกินกำลังว่า แฟกเตอร์การประยุกต์ใช้งาน (application factor) หรือแฟกเตอร์การให้บริการ (service factor) ทั้งนี้เนื่องจากการจะหาค่านี้ได้ก็ต่อเมื่อทดลองในการประยุกต์ใช้งานเฉพาะอย่างเท่านั้น

2 ส. 9. 2551

2.2.9 แฟกเตอร์แก้พื้นผิวฟันเฟือง (Surface Condition Factor), $C_f(Z_R)$

แฟกเตอร์แก้พื้นผิวจะใช้เฉพาะสมการความต้านทานการสึกหรอ (สมการที่ 2.16) ซึ่ง

ขึ้นอยู่กับ

- วิธีการผลิตฟันเฟืองในขั้นสุดท้าย เช่น การตัด การไส การเจียรระโน
- ความเค้นตกค้าง
- ผลกระทบของความยืดหยุ่นในย่านการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบพลาสติก

ในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานแฟกเตอร์แก้พื้นผิวฟันเฟืองไว้อย่างชัดเจน แต่หากทราบว่ามีผลกระทบที่เกิดจากลักษณะพื้นผิวของฟันเฟือง AGMA แนะนำให้ใช้ค่า $C_f > 1$

2.2.10 แฟกเตอร์แก้ขนาด (Size Factor), K_s

แฟกเตอร์แก้ขนาดสะท้อนให้เห็นว่าเนื้อวัสดุของเฟืองจะมีความไม่สม่ำเสมอเนื่องจาก

- ขนาดของฟันเฟือง
- เส้นผ่านศูนย์กลางของชิ้นงาน
- อัตราส่วนระหว่างขนาดของฟันเฟืองต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของชิ้นงาน
- ความกว้างของหน้าฟันเฟือง
- รูปแบบของพื้นที่ซึ่งเกิดความเค้น
- อัตราส่วนความลึกของเรื่อที่เกี่ยวข้องกับขนาดของฟันเฟือง
- ความแข็งและกระบวนการผลิต

AGMA ยังไม่ได้กำหนดค่าไว้เป็นที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม AGMA ได้แนะนำให้ใช้ค่า $K_s > 1$ ถ้าวิศวกรผู้ออกแบบมีความรู้ลึกซึ้งกว่าขนาดของฟันเฟืองจะส่งผลกระทบต่อค่าความต้านแรง แต่ถ้าวิศวกรผู้ออกแบบไม่รู้ลึกซึ้งกว่าขนาดของฟันเฟืองจะส่งผลกระทบต่อค่าความต้านแรง แนะนำให้ใช้ค่า $K_s = 1$

จาก $l = a + b = 2.25/P$ และความหนาแน่นของฟันเฟือง $t = \sqrt{4lx}$ เมื่อ $x = 3Y/2P$ หากใช้ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางสมมูลแทนฟันเฟืองรูปสี่เหลี่ยมจะได้ $d_e = 0.808\sqrt{Ft}$ และใช้แฟกเตอร์แก้ขนาดสำหรับพิกัดความต้านทานการล้า $k_b = (d_e/0.3)^{-0.107}$ ดังนั้น แฟกเตอร์แก้ขนาด K_s ของ AGMA จะเป็นสัดส่วนผกผันกับค่า k_b เมื่อแทนค่าต่าง ๆ ลงในสมการหา k_b จะได้

$$K_s = \frac{1}{k_b} = 1.192 \left(\frac{F\sqrt{Y}}{P} \right)^{0.0535} \quad (ง)$$

ถ้าวิศวกรผู้ออกแบบต้องการใช้ค่าแฟกเตอร์แก้ไขขนาด สามารถใช้สมการ (ง) ได้ แต่ถ้า K_s ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่า 1 แนะนำให้ใช้ $K_s = 1$

2.2.11 แฟกเตอร์แก้ไขการกระจายของโหลด, K_m (K_H)

แฟกเตอร์แก้ไขการกระจายของโหลด จะช่วยปรับปรุงสมการความเค้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระจายของโหลดในแนวสัมผัสมีการกระจายอย่างไม่สม่ำเสมอ แนวคิดในการหาแฟกเตอร์การกระจายของโหลดมาจากการกำหนดให้เฟืองอยู่ที่กึ่งกลางระหว่างแบร์ริงรองรับเพลลาและรับโหลดแรงกระทำที่มุม 0° อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติย่อมเป็นไปได้ แต่กระบวนการต่อไปนี้ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้

- กำหนดอัตราส่วนหน้าฟันต่อเส้นผ่านศูนย์กลางพิทซ์สุทธิ
- ประกอบเฟืองให้อยู่ระหว่างแบร์ริงรองรับเพลลา
- ใช้เฟืองที่มีหน้าฟันกว้างมากกว่า 40 นิ้ว
- เมื่อรับโหลด ให้หน้าสัมผัสเกิดขึ้นเต็มความกว้างของส่วนที่แคบที่สุด

เราสามารถหาแฟกเตอร์แก้ไขการกระจายของโหลดภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ข้างต้นได้ดังนี้

$$K_m = 1 + C_{mc}(C_{pf}C_{pm} + C_{ma}C_e) \quad (2.30)$$

$$\text{เมื่อ } C_{mc} = \begin{cases} 1 & \text{สำหรับเฟืองที่ฟันไม่แหลม} \\ 0.8 & \text{สำหรับเฟืองที่ฟันแหลม} \end{cases} \quad (2.31)$$

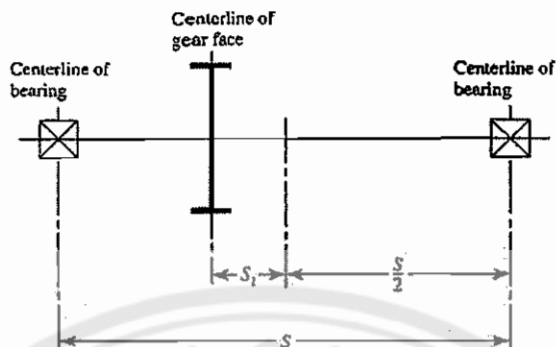
$$C_{pf} = \begin{cases} \frac{F}{10d} - 0.025 & , F \leq 1in. \\ \frac{F}{10d} - 0.0375 + 0.0125F & , 1 < F \leq 17in. \\ \frac{F}{10d} - 0.1109 + 0.0207F - 0.000228F^2 & , 17 < F \leq 40in. \end{cases} \quad (2.32)$$

ในกรณีที่ค่า $F/(10d) < 0.05$ ให้ใช้ $F/(10d) = 0.05$

$$C_{pm} = \begin{cases} 1 & , \text{สำหรับ Pinion ที่วางทำมุมเป็นฉากที่มีค่า } S_1/S < 0.175 \\ 1.1 & , \text{สำหรับ Pinion ที่วางทำมุมเป็นฉากที่มีค่า } S_1/S < 0.175 \end{cases} \quad (2.33)$$

สำหรับค่าจำกัดความ S และ S_1 ให้ดูจากรูปที่ 2.11

รูปที่ 2.11 ระยะ S และ S_1 , [1]

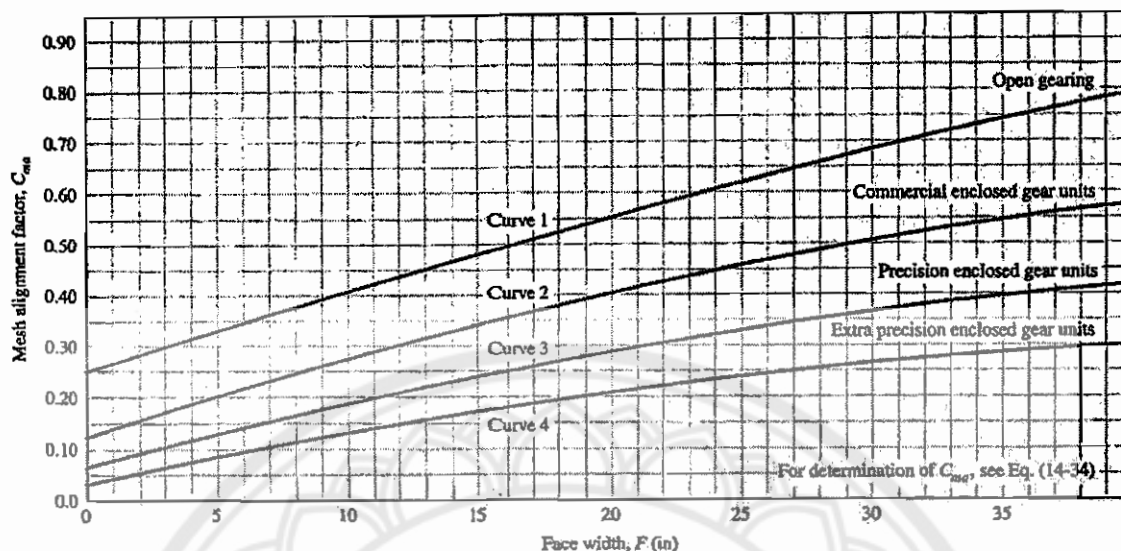
$$C_{ma} = A + BF + CF^2 \text{ (สำหรับค่า A, B และ C ให้ดูจากตาราง 2.8)} \tag{2.34}$$

ตารางที่ 2.8 ค่า A, B และ C ที่ได้จากการทดลอง Source : ANSI/AGMA 2006 – C95 [1]

Condition	A	B	C
Open gearing	0.247	0.0167	$-0.765(10^{-4})$
Commercial, enclosed units	0.127	0.0158	$-0.930(10^{-4})$
Precision, enclosed units	0.0675	0.0128	$-0.926(10^{-4})$
Extra precision, enclosed gear units	0.00360	0.0102	$-0.822(10^{-4})$

*See ANSI/AGMA 2101-D04, pp. 20-22, for SI formulation.

$$C_e = \begin{cases} 0.8, & \text{สำหรับเฟืองที่มีการปรับแต่งในขณะติดตั้ง} \\ 1, & \text{สำหรับเฟืองไขว้ชนิดอื่น} \end{cases} \tag{2.35}$$

รูปที่ 2.12 แฟกเตอร์ C_{ma} (Source : ANSI/AGMA 2006 – C95) [1]

2.2.12 แฟกเตอร์แก้อัตราส่วนความแข็ง, C_H

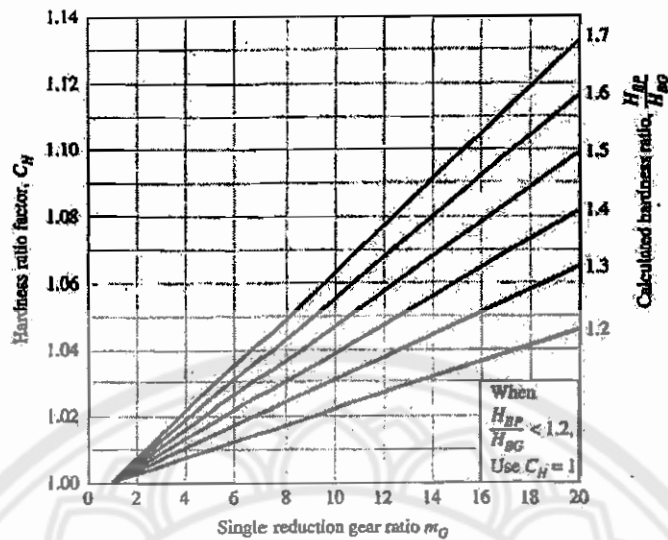
โดยทั่วไปพินเนียน (pinion) จะมีจำนวนฟันน้อยกว่าเกียร์ จึงต้องหมุนด้วยจำนวนรอบมากกว่า ดังนั้น ฟันเฟืองแต่ละซี่ของพินเนียน (pinion) จะได้รับความเค้นสัมผัสในวงรอบที่มากกว่า ถ้าทั้งพินเนียนและเกียร์ได้รับการชุบแข็งตลอด (through - hardened) เราจะสามารถทำให้ความต้านแรงที่ผิวสัมผัสมีการกระจายอย่างสม่ำเสมอได้โดยการชุบพินเนียนให้แข็งมากกว่าเกียร์ และในทำนองเดียวกันเราสามารถที่จะชุบผิวแข็ง (surface - hardened) ของฟันพินเนียนให้มีความแข็งมากกว่าเกียร์ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น แฟกเตอร์แก้อัตราส่วนความแข็ง C_H จึงใช้กับเฟืองเกียร์เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับแต่งค่าความต้านแรงสำหรับผลกระทบที่เกิดจากความแข็งของพินเนียน ซึ่งหาได้จาก

$$C_H = 1.0 + A'(m_G - 1.0) \quad (2.36)$$

$$\text{เมื่อ } A' = 8.98(10^{-3}) \left(\frac{H_{BP}}{H_{BG}} \right) - 8.29(10^{-3}) ; 1.2 \leq \frac{H_{BP}}{H_{BG}} \leq 1.7$$

H_{BP} และ H_{BG} คือค่าความแข็งในสเกล Brinell (indenter 10-mm ball ที่โหลด 3,000 kg) ของพินเนียนและเฟืองตามลำดับ ส่วน m_G คืออัตราส่วนความเร็วที่หาได้จากสมการที่ 2.22

รูปที่ 2.13 เป็นกราฟของสมการที่ 2.36 สำหรับ $\frac{H_{BP}}{H_{BG}} < 1.2$, $A' = 0$ และ $\frac{H_{BP}}{H_{BG}} > 1.2$, $A' = 0.00698$

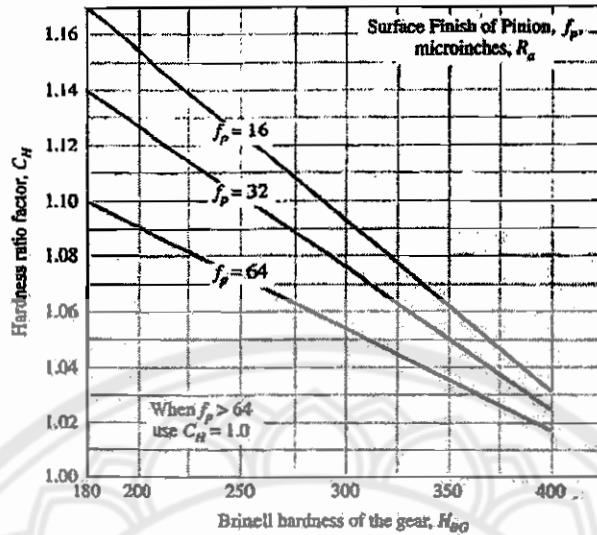

รูปที่ 2.13 แฟกเตอร์แก้อัตราส่วนความแข็ง (C_H) สำหรับเฟืองชุบแข็ง (through-hardened) [1]

เมื่อพินเนียน (pinion) ได้รับการชุบผิวพื้นแข็ง (surface - hardened) ให้มีความแข็งในสเกล Rockwell มากกว่า 48 (C48) ทำงานร่วมกับเฟืองที่ได้รับการชุบแข็ง (through - hardened) ให้มีความแข็งในสเกล Brinell ระหว่าง 180 - 400 จะเกิดผลกระทบเนื่องจากความแข็ง และค่า C_H จะเป็นฟังก์ชันของลักษณะผิวพื้นของพินเนียน f_p และความแข็งของคู่เฟืองที่ขบกันคือ

$$C_H = 1 + B'(450 - H_{BG}) \quad (2.37)$$

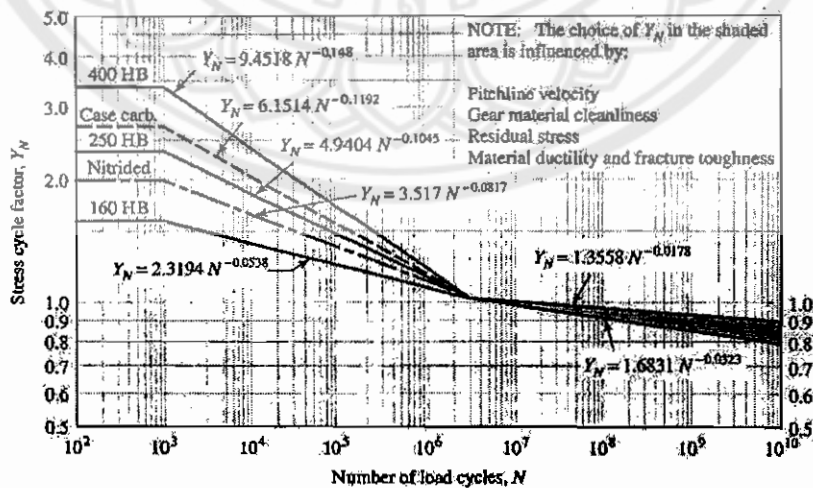
เมื่อ $B' = 0.00075 \exp[-0.0112f_p]$ และ f_p คือลักษณะของผิวพื้นที่แสดงค่าเป็นรากที่สองของความหยาบ (roughness- R_a) รูปที่ 2.14 แสดงความสัมพันธ์ของสมการที่ (2.37)

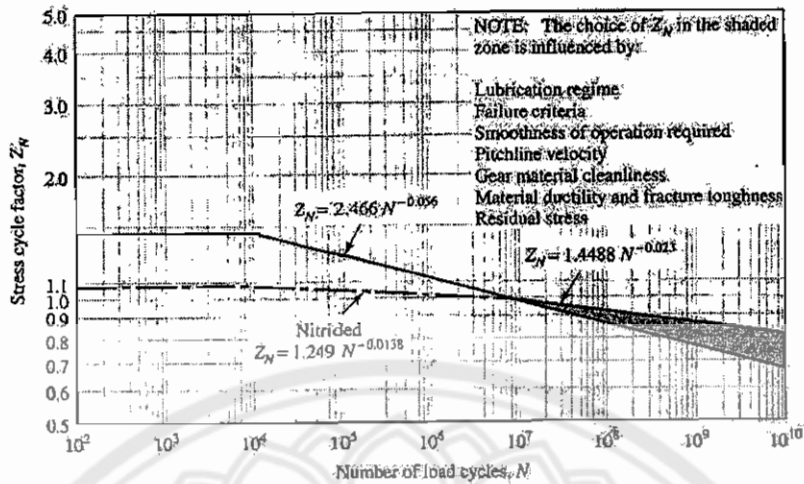
รูปที่ 2.14 แฟกเตอร์แก้อัตราส่วนความแข็ง (C_H) สำหรับพีเนียนชุบผิวแข็ง (surface-hardened) [1]

2.2.13 แฟกเตอร์แก้วงจรกระทำของความเค้น Y_N และ Z_N

ค่าความต้านแรงของ AGMA ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นความต้านทานการตัดลำหรือความต้านทานความล้มเหลว จะมาจากพื้นฐานวงจรกระทำซ้ำของโหลด 10^7 รอบ ดังนั้นถ้าวิศวกรผู้ออกแบบต้องการที่จะออกแบบเฟืองให้มีวงรอบอายุการใช้งานที่แตกต่างไปจาก 10^7 รอบ จะต้องใช้แฟกเตอร์แก้วงจรกระทำของความเค้น Y_N และแฟกเตอร์แก้วงจรกระทำของความเค้นล้มเหลว Z_N เพื่อปรับปรุงค่าความต้านทานแรงของ AGMA นั่นคือ สำหรับวงรอบกระทำของความเค้น 10^7 รอบ คือ $Y_N = Z_N = 1$ รูปที่ 2.15 และรูปที่ 2.16 แสดงค่าแฟกเตอร์ Y_N และ Z_N

รูปที่ 2.15 แฟกเตอร์แก้วงจรกระทำของความเค้น Y_N [1]

รูปที่ 2.16 แฟกเตอร์แก่วงรอบการกระซ้ำของความเค้นอัด Z_N [1]

2.2.14 แฟกเตอร์ความน่าเชื่อถือ (Reliability Factor), K_R

แฟกเตอร์ความน่าเชื่อถือ ใช้สำหรับแก้ผลกระทบที่เกิดจากค่าทางสถิติสำหรับความเสียหายเนื่องจากการล้าของวัสดุ ค่าความต้านแรง S_f และ S_c ที่กล่าวข้างต้นจะใช้พื้นฐานความน่าเชื่อถือ 99 % ตารางที่ 2.9 เป็นข้อมูลที่กองทัพเรือสหรัฐฯ พัฒนาขึ้นมาสำหรับความเสียหายเนื่องจากการคัดล้าและการสัมผัสล้า

ตารางที่ 2.9 แฟกเตอร์ความน่าเชื่อถือ K_R [1]

Reliability	K_R
0.9999	1.50
0.999	1.25
0.99	1.00
0.90	0.85
0.50	0.70

ฟังก์ชันความสัมพันธ์ระหว่าง K_R กับความน่าเชื่อถือ จะมีลักษณะไม่เป็นเชิงเส้น ดังนั้น ถ้าต้องการใช้วิธีการสอดแทรกเพื่อหาค่า K_R ที่ต้องการ การใช้วิธีการสอดแทรกแบบเชิงเส้นจะทำให้ได้ค่าแบบหยาบๆ เท่านั้น การแปลงค่าต่างๆ ให้อยู่ในสเกล log ที่มีความสัมพันธ์แบบเชิงเส้นจะทำให้ได้ค่าที่เที่ยงตรงมากกว่า ซึ่งเส้นโค้งการถดถอยแบบ least – square ที่เข้าได้พอดีคือ

$$K_R = \begin{cases} 0.658 - 0.0759 \ln(1 - R) & ; 0.5 < R < 0.99 \\ 0.50 - 0.109 \ln(1 - R) & ; 0.99 \leq R \leq 0.9999 \end{cases} \quad (2.38)$$

2.2.15 แฟกเตอร์อุณหภูมิ (Temperature Factor), K_T

สำหรับเรือนเกียร์ที่มีอุณหภูมิสูงถึง 250 °F (120 °C) ให้ใช้แฟกเตอร์แก้อุณหภูมิ $K_T = 1$ แต่ถ้าอุณหภูมิสูงกว่านี้ แฟกเตอร์แก้อุณหภูมิกวจะมีค่ามากกว่า 1 อย่างไรก็ตาม หากอุณหภูมิการใช้งานสูงกว่า 250 °F วิศวกรผู้ออกแบบควรพิจารณาให้มีระบบการถ่ายเทความร้อน เช่น การใช้สารหล่อลื่น เป็นต้น

2.2.16 แฟกเตอร์ขอบความหนา (Rim-thickness Factor), K_B

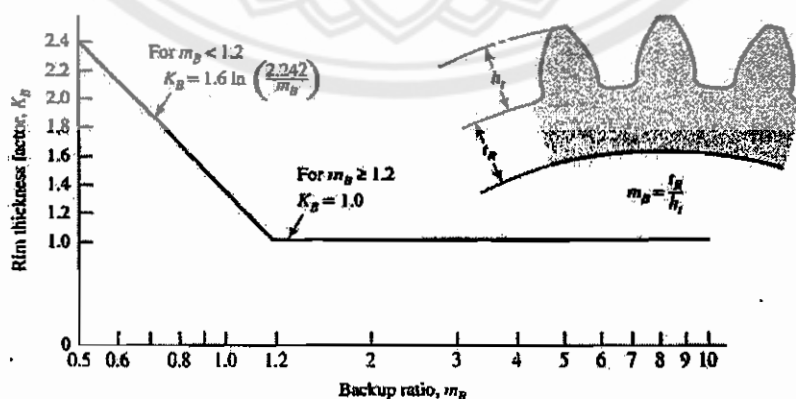
เมื่อความหนาแน่นของขอบเฟืองมีเนื้อที่ไม่เพียงพอที่จะรองรับรากฟันเฟืองได้อย่างเต็มที่ ตำแหน่งที่เกิดความเค้นดัดล้าอาจจะเกิดขึ้นที่บริเวณขอบของเฟืองแทนที่จะเกิดขึ้นบนฟันเฟือง ในกรณีนี้จำเป็นต้องใช้แฟกเตอร์แก้ขอบความหนาของเฟือง ซึ่งค่าแฟกเตอร์ K_B นี้จะเป็นฟังก์ชันของอัตราส่วน m_B คือ

$$m_B = \frac{t_R}{h_t} \quad (2.39)$$

เมื่อ t_R คือความหนาของเฟืองวัดจากใต้ฟันเฟือง และ h_t คือความสูงของฟันเฟือง ดังแสดงตามรูปที่ 2.17 โดย

$$K_B = \begin{cases} 1.6 \ln \frac{2.242}{m_B} & ; m_B < 1.2 \\ 1 & ; m_B \geq 1.2 \end{cases} \quad (2.40)$$

ในกรณีที่เฟืองรับโหลด 2 ทาง ให้ใช้แฟกเตอร์นี้เพิ่มเติมจากแฟกเตอร์แก้โหลด 0.70

รูปที่ 2.17 แฟกเตอร์แก้ขอบความหนาของเฟือง K_B [1]

2.2.17 แฟกเตอร์ความปลอดภัย (Safety Factor) S_F และ S_H

มาตรฐาน 2001 – C95 ANSI/AGMA ได้แนะนำค่าแฟกเตอร์ความปลอดภัย S_F เพื่อป้องกันความเสียหายของเฟืองเนื่องจากการตัดลำ และแฟกเตอร์ S_H เพื่อป้องกันความเสียหายของเฟืองเนื่องจากการสัมผัสลำ คำจำกัดความของ S_F ที่ได้จากสมการ 2.17 คือ

$$S_F = \frac{\text{ความต้านทานแรงคดจริงในเฟือง}}{\text{ความเค้นคด}} = \frac{S_t Y_N / (K_T K_R)}{\sigma} \quad (2.41)$$

เมื่อ σ คือความเค้นคดซึ่งหาได้จากสมการที่ 2.15 และมีค่าแปรผันเชิงเส้นกับโหลดส่งกำลัง W' คำจำกัดความของ S_H ที่ได้จากสมการ 2.18 คือ

$$S_H = \frac{\text{ความต้านทานแรงสัมผัสจริงในเฟือง}}{\text{ความเค้นที่ผิวสัมผัส}} = \frac{S_c Z_N C_H / (K_T K_R)}{\sigma_c} \quad (2.42)$$

เมื่อ σ_c คือความเค้นสัมผัสซึ่งหาได้จากสมการที่ 2.16 และมีค่าแปรผันไม่เป็นเชิงเส้นกับโหลดส่งกำลัง ในการวิเคราะห์เฟืองให้เป็นไปตามธรรมชาติของเฟือง จึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการเปรียบเทียบค่า S_F กับ S_H ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้ค่า S_H มีค่าแปรผันเชิงเส้นกับโหลดส่งกำลัง W' ให้

$$S_H = \left(\frac{\text{ความต้านทานแรงสัมผัสจริงในเฟือง}}{\text{ความเค้นที่ผิวสัมผัส}} \right)^2 \quad (2.43)$$

ค่ายกกำลัง 2 ในสมการที่ 2.43 จะใช้สำหรับหน้าสัมผัสในแนวเส้นตรงหรือแนวเอียง แต่หากเฟืองนั้นมีจำนวนฟันหนาแน่นมากให้ใช้ค่ายกกำลัง 3 ซึ่งหมายความว่า AGMA แนะนำให้เปรียบเทียบค่า S_F กับ S_H' (หรือเทียบกับ S_H ในกรณีที่เฟืองมีฟันหนาแน่นมาก) ในการพยายามที่จะระบุความต้านทานที่สูงสุดที่เฟืองจะเกิดความเสียหาย

2.2.18 สรุปขั้นตอนการคำนวณ

รูปที่ 2.18 แสดงสมการความเค้นคด และแฟกเตอร์ความปลอดภัย S_F ส่วนรูปที่ 2.19 แสดงสมการความเค้นสัมผัส และแฟกเตอร์ความปลอดภัย S_H เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเฟือง

SPUR GEAR BENDING

Based on ANSI/AGMA 2001-DO4

$$d_p = \frac{N_p}{P_d}$$

$$V = \frac{\pi d_p n_p}{12}$$

Gear bending
stress equation
(สมการ 2.15)

$$W^t = \frac{33,000H}{v}$$

$$(\sigma)_P = W^t K_o K_v K_s \frac{P_d K_m K_B}{F J}$$

1 [หรือ สมการ (ง) หัวข้อ 2.2.10]
(สมการ 2.30)

(สมการ 2.40)

(รูปที่ 2.7)

(สมการ 2.27)

(ตารางด้านล่าง)

$0.99(S_t)_{10^7}$ ตาราง 2.2, 2.3
(รูปที่ 2.13)

1 ถ้า $T < 250^\circ F$
(ตาราง 2.9, สมการ 2.38)

Bending factor
of safety
(สมการ 2.41)

$$S_F = \frac{S_t Y_N / (K_T K_R)}{\sigma}$$

Remember to compare S_F with S_H^3 when deciding whether bending or wear is the threat to function. For crowned gears compare S_F with S_H^3 .

ตารางแสดงค่าภาระเกิน, K_o

Driven Machine			
Power source	Uniform	Moderate shock	Heavy shock
Uniform	1.00	1.25	1.75
Light shock	1.25	1.50	2.00
Medium shock	1.50	1.75	2.25

รูปที่ 2.18 สรุปขั้นตอนการคำนวณการหาค่าความเค้น และแฟกเตอร์ความปลอดภัยเนื่องจากการตัดลำ[1]

SPUR GEAR PITTING

Based on ANSI/AGMA 2001-DO4

$$d_p = \frac{N_p}{P_d}$$

$$V = \frac{\pi d_p n_p}{12}$$

$$W^t = \frac{33,000H}{V}$$

Gear bending stress equation (สมการ 2.15)

$$(\sigma)_P = C_P \left(w^t K_o K_v K_s \frac{K_m C_f}{d_p F I} \right)^{1/2}$$

1 [หรือ สมการ (ง) หัวข้อ 2.2.10] (สมการ 2.30)
 1 (สมการ 2.23)
 1/2 (สมการ 2.27)
 (ตารางด้านล่าง)

(ตาราง 2.7, สมการ 2.13)

Bending factor of safety (สมการ 2.41)

$$S_H = \frac{S_c Z_N C_H / (K_T K_R)}{\sigma_c}$$

$0.99(S_t)_{10^7}$ ตาราง 2.2, (รูปที่ 2.16)
 เฉพาะเพื่อ 1 ถ้า $T < 250^\circ F$
 (ตาราง 2.9, สมการ 2.38)

Remember to compare S_F with S_H^2 when deciding whether bending or wear is the threat to function. For crowned gears compare S_F with S_H^3 .

ตารางแสดงค่าภาระเกิน, K_o

Driven Machine			
Power source	Uniform	Moderate shock	Heavy shock
Uniform	1.00	1.25	1.75
Light shock	1.25	1.50	2.00
Medium shock	1.50	1.75	2.25

รูปที่ 2.19 สรุปขั้นตอนการหาความเค้น และแฟกเตอร์ความปลอดภัยเนื่องจากการสัมผัส [1]

2.2.19 การออกแบบเฟือง (Design of Gear Mesh)

ในการออกแบบเฟืองตรงและเฟืองเฉียง วิศวกรผู้ออกแบบจำเป็นต้องมีข้อตกลงดังต่อไปนี้

ข้อตกลงในใจเบื้องต้น

- ฟังก์ชันการทำงาน : โหลด ความเร็ว ความน่าเชื่อถือ และแฟกเตอร์โหลดเกินกำลัง K_o
- ความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดเดาได้ : แฟกเตอร์การออกแบบ n_d
- ระบบฟันเฟือง : ϕ , ψ , แอคเคนคัม, ดีเคนคัม และรัศมีส่วนเว้าที่รากฟันเฟือง
- อัตราส่วนการทดกำลัง m_G, N_P, N_G
- ระดับมาตรฐานที่ต้องการ Q_v

จะเห็นได้ว่ามีค่าต่างๆ ที่วิศวกรผู้ออกแบบจำเป็นต้องตกลงใจเป็นจำนวนมากในการออกแบบเฟือง ซึ่งมากกว่าที่เคยพบมาก่อน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมิกลยุทธ์ในการออกแบบ ซึ่งอาจจะเป็นการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการช่วยคำนวณและปรับเปลี่ยนค่าต่างๆ หลังจากที่ใช้ข้อตกลงใจในเบื้องต้น โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เริ่มจากการเลือกจำนวนพิทซ์ฟันเฟืองต่อนี้ว (diametral pitch - P_d)
2. ตรวจสอบสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าความกว้างหน้าฟัน เส้นผ่านศูนย์กลางพิทซ์ และคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ หากยังไม่พึงพอใจ ให้ย้อนกลับไปเปลี่ยนแปลงจำนวนฟันเฟืองต่อนี้ว
3. เลือกวัสดุที่ใช้ในการทำพินเนียน (pinion) และตรวจสอบความต้องการในการชุบแข็ง หากยังไม่พึงพอใจ ให้ย้อนกลับไปเปลี่ยนแปลงจำนวนพิทซ์ฟันเฟืองต่อนี้ว และคำนวณซ้ำจนกระทั่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงใจอีก
4. เลือกวัสดุที่ใช้ในการทำเฟือง และตรวจสอบความต้องการในการชุบแข็ง หากยังไม่พอใจ ให้ย้อนกลับไปเปลี่ยนแปลงจำนวนพิทซ์ฟันเฟืองต่อนี้ว และคำนวณซ้ำจนกระทั่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงใจอีก

ขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้เป็นกรรมวิธีในการกำหนดข้อตกลงใจในการออกแบบเฟือง ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ คือเริ่มจากการเลือกจำนวนพิทซ์ฟันเฟืองต่อนี้ว เพื่อทดลองหาการออกแบบต่างๆ ดังนี้

การตัดลำในพินเนียน (pinion)

- เลือกความกว้างหน้าฟันเฉลี่ยสำหรับพิทซ์ที่เลือก
- หาค่าความต้านทานแรงสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับการตัดลำ
- เลือกวัสดุที่ใช้ และการชุบแข็งแกนกลาง

- หาขนาดความกว้างหน้าฟันที่เหมาะสมกับเฟกเตอร์ความปลอดภัยจากการตัดลำ
- เลือกขนาดความกว้างหน้าฟัน
- ตรวจสอบเฟกเตอร์ความปลอดภัยจากการตัดลำ

การตัดลำในเฟือง (Gear)

- หาค่าความแข็งแรงแกนกลางของพินเนียน (pinion) ที่เกี่ยวข้อง
- เลือกวัสดุที่ใช้ และการชุบแข็งแกนกลาง
- ตรวจสอบเฟกเตอร์ความปลอดภัยจากการตัดลำ

การสึกหรอในพินเนียน (pinion)

- หาค่าความต้านแรงสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับการลำเนื่องจากความเค้นสัมผัส
- เลือกความแข็งของพินเนียน (pinion)
- ตรวจสอบเฟกเตอร์ความปลอดภัยจากการสึกหรอ

การสึกหรอในเฟือง (Gear)

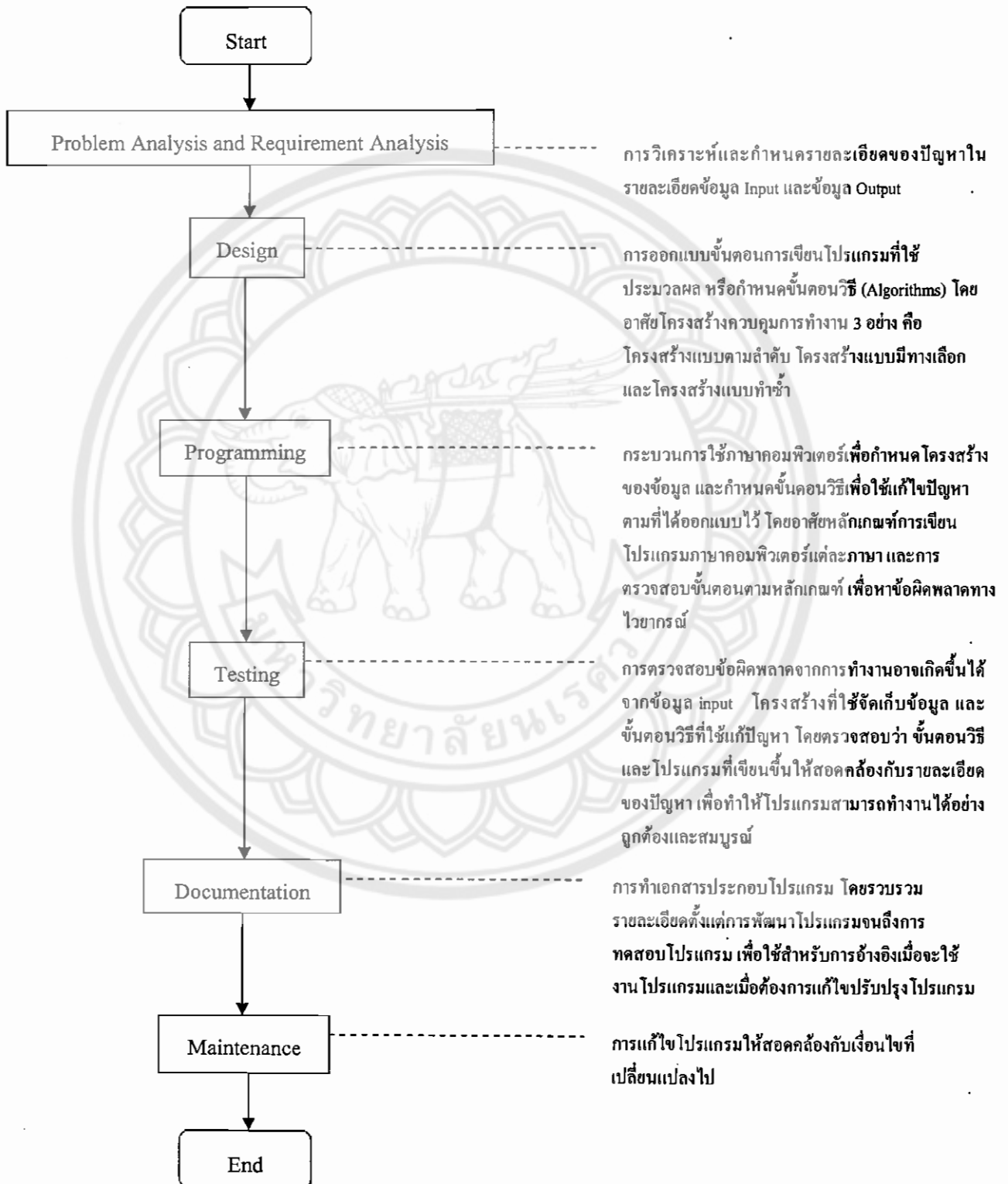
- หาค่าความแข็งแรงแกนกลางของพินเนียน (pinion) ที่เกี่ยวข้อง
- เลือกวัสดุที่ใช้ และการชุบแข็งแกนกลาง
- ตรวจสอบเฟกเตอร์ความปลอดภัยจากการสึกหรอ

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการที่กล่าวในข้างต้น ก็จะได้ค่าการออกแบบเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนั้นการออกแบบโดยใช้ค่าที่ต่อจากจำนวนพิทซ์ฟันเฟืองตอนนี้ที่เลือกแล้วพึงพอใจ จะทำให้มีตัวเลือกในการออกแบบเพิ่มมากขึ้น จากนั้นให้วิศวกรผู้ออกแบบทำการเปรียบเทียบข้อดี – ข้อเสียของการออกแบบทั้งหมด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ในการออกแบบเฟือง สภาพแวดล้อมในการใช้งานจะมีความซับซ้อนมาก ซึ่งจะส่งผลให้การเลือกใช้วัสดุและราคาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบความสามารถในการใช้กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะขึ้นอยู่กับสิ่งอำนวยความสะดวกที่บริษัทผู้ผลิตแต่ละแห่งจะมี

โดยทั่วไปสำหรับเฟืองที่ทำจากเหล็กกล้า จะสามารถควบคุมให้ค่า $(S_H)_P$ กับ $(S_H)_G$ มีค่าใกล้เคียงกันจนเกือบเท่ากันได้ การทำให้แกนกลางอ่อนลงจะทำให้ค่า $(S_P)_P$ กับ $(S_P)_G$ ลดลง แต่ค่าทั้งสองนี้วิศวกรผู้ออกแบบจะต้องทำให้มีค่ามากเข้าไว้ วิศวกรผู้ออกแบบต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าความเสียหายเนื่องจากการตัดลำของฟันเฟืองไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายกับชุดเฟืองเท่านั้น แต่ยังทำให้เพลลาและเบริงเสียหาย นอกจากนั้นยังทำให้ความเค้นภายในชุดส่งกำลังของเครื่องจักรกลเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นๆลงๆ จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อชิ้นส่วนอื่นๆ ที่ต่ออยู่กับชุดเฟืองส่งกำลัง เมื่อชุดเฟืองเกียร์เกิดการขัดตัว

2.3 การพัฒนาโปรแกรม

ในการพัฒนาโปรแกรมนั้น คณะผู้จัดทำได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม [5] ไว้
 อย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังแสดงในรูปที่ 2.20

รูปที่ 2.20 สรุปกระบวนการพัฒนาโปรแกรม

2.3.1 ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนการเขียนโปรแกรมหรือพัฒนาโปรแกรม มีขั้นตอนการแก้ปัญหาโปรแกรม โดยสังเขปดังนี้

- วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ (Problem Analysis and Requirement Analysis)
- การออกแบบ (Design)
- การเขียนโปรแกรม (Programming)
- การทดสอบ (Testing)
- การจัดทำเอกสาร (Documentation)
- การบำรุงรักษา (Maintenance)

2.3.1.1 การวิเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของปัญหา

รายละเอียดของปัญหาในเบื้องต้นอาจยังไม่ชัดเจน ในขั้นตอนนี้ ผู้เขียนโปรแกรมจะต้องวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดรายละเอียดของปัญหาที่ชัดเจนซึ่งได้แก่ รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input data) และรายละเอียดของข้อมูลส่งออก (output data) รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า หมายถึง ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่กำหนดให้ หรือข้อมูลที่รับเข้ามา สำหรับข้อมูลส่งออก หมายถึง ข้อมูลซึ่งเป็นผลที่ได้จากการแก้ปัญหา การกำหนดรายละเอียดข้อมูลนำเข้าและข้อมูลส่งออก สามารถทำได้โดยไม่ยุ่งยากจนเกินไป

2.3.1.2 การออกแบบโปรแกรม

ขั้นตอนการออกแบบโปรแกรมเป็นการออกแบบลำดับการทำงานหรือแก้ปัญหาซึ่งจะต้องสอดคล้องกับรายละเอียดของปัญหา โดยจะต้องคำนึงถึงการออกแบบโครงสร้างข้อมูลที่เหมาะสมที่จะใช้จัดเก็บข้อมูลเพื่อประมวลผลและการออกแบบขั้นตอนที่ใช้ประมวลผลข้อมูล ในเบื้องต้นเราจะจัดเก็บข้อมูลที่ใช้สำหรับประมวลผลไว้ภายใต้ชื่อตัวแปร เช่นเดียวกับที่เราคุ้นเคยในการกำหนดตัวแปรสำหรับแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล ที่กำหนดเป็นลำดับที่แน่นอนต่อเนื่องกันเพื่อใช้แก้ปัญหา เรียกว่า ขั้นตอนวิธี (algorithms) ขั้นตอนวิธีที่ดีจะต้องมีระบบระเบียบที่แน่นอนและชัดเจนในการแก้ปัญหา ขั้นตอนวิธีและ โปรแกรมที่เราออกแบบจะอาศัย

โครงสร้างควบคุมการทำงาน 3 อย่าง คือ

- โครงสร้างแบบตามลำดับ (sequential structure) เป็นขั้นตอนการทำงานที่เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง และแต่ละขั้นตอนจะถูกประมวลผลเพียงครั้งเดียวเท่านั้น
- โครงสร้างแบบมีทางเลือก (selection structure) เป็นขั้นตอนการทำงานที่บางขั้นตอนจะได้รับหรือไม่ได้รับการประมวลผล ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ
- โครงสร้างแบบทำซ้ำ (repetition structure) เป็นขั้นตอนการทำงานที่บางขั้นตอนจะถูกประมวลผลซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ

2.3.1.3 การเขียนโปรแกรม

ในกรณีที่ได้วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดรายละเอียดของปัญหา ตลอดจนออกแบบโปรแกรมอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจะถึงขั้นตอนการเขียนโปรแกรม ในขั้นตอนนี้ก็สามารถทำให้สัมฤทธิ์ผลได้โดยง่าย ขั้นตอนการเขียน โปรแกรม หมายถึง กระบวนการใช้ภาษาคอมพิวเตอร์เพื่อกำหนดโครงสร้างของข้อมูล และกำหนดขั้นตอนวิธีเพื่อใช้แก้ปัญหาตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์การเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์แต่ละภาษา หลังจากที่ผู้พัฒนาเขียน โปรแกรมภาษาเสร็จแล้วจะต้องมีการตรวจสอบ โปรแกรมที่เขียนว่าคำสั่งถูกต้องตามไวยากรณ์หรือกฎเกณฑ์ของภาษานั้นหรือไม่ และแปลภาษาโปรแกรมให้เป็นรหัสที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจ ซึ่งเราเรียกว่าการแปล (Compile) ซึ่งจะมีการสอบความถูกต้องของ โปรแกรมตามกฎเกณฑ์การใช้ภาษาที่กำหนดขึ้น โดยตัวแปลภาษาหนึ่งๆ และแจ้งให้ผู้ใช้ทราบในกรณีที่ปรากฏข้อผิดพลาดขึ้น ข้อผิดพลาดที่ตรวจพบในขั้นตอนนี้ เรียกว่า ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ (Syntax Error) เมื่อผู้ใช้แก้ไขข้อผิดพลาดเรียบร้อยแล้วจะต้องทำขั้นตอนการแปลใหม่อีกครั้ง และทำเช่นนี้จนกว่าจะไม่พบข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ใดเลย จึงจะถือว่าโปรแกรมถูกต้อง และสามารถแสดงผลโปรแกรมเพื่อแก้โจทย์ปัญหาได้

2.3.1.4 การตรวจสอบการทำงาน

ข้อผิดพลาดจากการทำงานอาจเกิดขึ้นได้จากหลายๆ สาเหตุ เช่น ข้อผิดพลาดจากข้อมูลนำเข้า ข้อผิดพลาดจากโครงสร้างที่ใช้จัดเก็บข้อมูล ข้อผิดพลาดในขั้นตอนวิธีที่ใช้แก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลโปรแกรมไม่ถูกต้อง การตรวจหาและแก้ไขข้อผิดพลาดจึงเป็นขั้นตอนนี้สำคัญขั้นตอนนี้ โดยในขั้นตอนนี้ผู้เขียน โปรแกรมจะตรวจสอบว่าขั้นตอนวิธีและโปรแกรมที่เขียนขึ้นสอดคล้องกับรายละเอียดของปัญหาหรือไม่ นอกจากนี้จะต้องตรวจสอบว่าขั้นตอนวิธีและโปรแกรมสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ โดยการประมวลผลโปรแกรมด้วยชุดข้อมูลทดสอบหลายๆ ชุด โดยคำนึงถึงทั้งชุดข้อมูลทดสอบที่ถูกต้อง และชุดข้อมูลทดสอบที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าโปรแกรมสามารถรองรับข้อมูลเข้าได้ในทุกกรณี โดยไม่ทำให้เกิดการหยุดชะงักระหว่างการประมวลผลโปรแกรม ในกรณีที่พบข้อผิดพลาด ผู้เขียน โปรแกรมจะดำเนินการแก้ไขทั้งในส่วนของโปรแกรมและส่วนของ รหัสจำลองหรือผังงาน ตามแต่ที่ผู้เขียนโปรแกรมเลือกใช้สำหรับเขียนขั้นตอนวิธีในขั้นตอนของการออกแบบโปรแกรม

2.3.1.5 การทำเอกสารประกอบโปรแกรม

การทำเอกสารประกอบโปรแกรมเป็นงานที่สำคัญของการพัฒนาโปรแกรม เอกสารประกอบโปรแกรมช่วยให้ผู้ใช้โปรแกรมเข้าใจวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่จะต้องใช้กับโปรแกรม ตลอดจนผลลัพธ์ที่จะได้จากโปรแกรม การทำโปรแกรมทุกโปรแกรมจึงควรต้องทำเอกสารกำกับ โดยรวบรวมรายละเอียดตั้งแต่การพัฒนาโปรแกรมจนถึงการทดสอบโปรแกรม เพื่อใช้สำหรับการอ้างอิงเมื่อจะใช้งานโปรแกรมและเมื่อต้องการแก้ไขปรับปรุงโปรแกรม

เอกสารที่จัดทำขึ้นควรประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์
2. ประเภทและชนิดคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ใช้ใน โปรแกรม
3. วิธีการใช้โปรแกรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบโปรแกรม
5. รายละเอียดโปรแกรม
6. ข้อมูลตัวแทนที่ใช้ทดสอบ
7. ผลลัพธ์ของการ ทดสอบP

2.3.1.6 การบำรุงรักษาโปรแกรม

เมื่อมีการนำโปรแกรมไปใช้งานระยะหนึ่ง เป็นไปได้ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการแก้ปัญหา เป็นเหตุให้ผู้เขียนโปรแกรมจะต้องแก้ไขโปรแกรมให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขในลักษณะนี้ เรียกว่า “การบำรุงรักษาโปรแกรม”

จะเห็นได้ว่า โปรแกรมจะดำเนินการนับจากขั้นตอนการวิเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของปัญหา การออกแบบโปรแกรม การเขียนโปรแกรม ตลอดจนการตรวจสอบการทำงานในเวลาเพียงน้อยนิด แต่ในขั้นตอนการบำรุงรักษาโปรแกรมจะมีช่วงเวลานานไปตลอดอายุการใช้งานของโปรแกรม ซึ่งนับเป็นสัดส่วนที่มากกว่า 4 ขั้นตอนแรกอย่างมาก

2.3.2 โปรแกรมที่ใช้การพัฒนาโปรแกรม

การใช้โปรแกรม Microsoft Visual Basic 6.0 (VB 6.0) ในการออกแบบหน้าจอแบบกราฟิก หรือที่เรียกว่า Graphic User Interface (GUI) ทำให้การจัดรูปแบบหน้าจอเป็นไปได้ง่าย และในการเขียนโปรแกรมนั้นจะเขียนแบบ Event - Driven Programming คือ โปรแกรมจะทำงานก็ต่อเมื่อเหตุการณ์ (Event) เกิดขึ้น ตัวอย่างของเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้ใช้เลื่อนเมาส์ ผู้ใช้กดปุ่มบนคีย์บอร์ด ผู้ใช้กดปุ่มเมาส์ เป็นต้น ในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ด้วย Microsoft Visual Basic 6.0 การเขียนโค้ดจะถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ เรียกว่า โพรซีเจอร์ (procedure) แต่ละโพรซีเจอร์จะประกอบไปด้วย ชุดคำสั่งที่พิมพ์เข้าไปแล้ว ทำให้คอนโทรลหรือออบเจกต์นั้นๆ ตอบสนองการกระทำของผู้ใช้ ซึ่งเรียกว่าการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ (Object Oriented Programming-OOP) แต่ตัวภาษา Visual Basic ยังไม่ถึงว่าเป็นการเขียนโปรแกรมแบบ OOP อย่างแท้จริง เนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ อย่างที่ Microsoft Visual Basic 6.0 ไม่สามารถทำได้ จากนั้นจะใช้โปรแกรม Microsoft Office Access ซึ่งเป็นโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลซึ่งจะมีระบบหรือวิธีการในการจัดการกับข้อมูล โดยจะนำมาใช้เป็นตัวแสดงข้อมูล (Pop-up) ให้ผู้ใช้โปรแกรมเลือกค่าต่างๆ ในการป้อนข้อมูล